

האוניברסיטה העברית בירושלים

הפקולטה למדעי החברה

בית הספר ע"ש פדרמן למדיניות ציבורית וממשל

תמיכות ממשלתיות לעמותות בישראל

מהם הגורמים המשפיעים על סיכוייה של עמותה למצות את

אפשרותה לקבל תמיכה ממשלתית?

עבודת גמר לתואר מוסמך במדיניות ציבורית

בהנחיית פרופ' מומי דהן

מוגש על ידי:

עפרי לויין 305233645

ירושלים, אוגוסט 2019

תוכן עניינים

2	מבוא
2	המגזר השלישי
3	המגזר השלישי בישראל
4	מימון ממשלתי למגזר השלישי
8	מיצוי מקורות מימון ממשלתיים למגזר השלישי
13	מתודולוגיית המחקר
15	בסיס הנתונים
24	תוצאות
31	סיכום
34	ביבליוגרפיה
37	נספחים

רשימת לוחות ותרשימים

4	תרשים 1: כמות עמותות שנרשמות ברשם העמותות, לפי שנה
7	תרשים 2: סך תמיכות שאושרו בשנת 2018, לפי משרדי ממשלה
5	לוח 1: תוצר במלכ"רים ובכלל המשק, 2015-2017
18	לוח 2: תיאור סטטיסטי של מאפייני העמותות, לפי קבלת תמיכה
19	לוח 3: תיאור סטטיסטי של שנת קבלת התמיכה
20	לוח 4: המשך תיאור סטטיסטי של מאפייני העמותות, לפי קבלת תמיכה
21	לוח 5: המשך תיאור סטטיסטי של מאפייני העמותות, לפי קבלת תמיכה
23	לוח 6: המשך תיאור סטטיסטי של מאפייני העמותות, לפי קבלת תמיכה
27	לוח 7: אמידת הסיכויים לקבלת תמיכה ממשלתית ברגרסיות Logit
30	לוח 8: אמידת הסיכויים לקבלת תמיכה ממשלתית ברגרסיות Logit
37	לוח 9: אמידת הסיכויים לקבלת תמיכה ממשלתית רגרסיות OLS
38	לוח 10: אמידת הסיכויים לקבלת תמיכה ממשלתית רגרסיות OLS

מקורותיו של המגזר השלישי בישראל נטועים עוד בתקופת היישוב היהודי שלפני קום המדינה שבה ארגוני המגזר השלישי לקחו חלק בהקמת מדינת ישראל. עם התפתחות המדינה מבחינה כלכלית, חברתית ופוליטית התגברו תהליכי התעוררותם של ארגוני המגזר השלישי. כיום, המגזר השלישי בישראל הינו רכיב משמעותי במשק הישראלי, אשר אחראי על 5.8% מהתוצר ועל אלפי משרות במשק הישראלי. מרבית הכנסותיו של המגזר השלישי בישראל מגיעות מהעברות ממשלתיות, כך שישנה תלות של המגזר השלישי בהעברות הכספים שמקורם בממשלה.

מידי שנה כ-16 משרדי ממשלה מחלקים תמיכות ממשלתיות לכ-2600 ארגוני מגזר שלישי בסך של כ-2.9 מיליארד שקלים. בהתאם להוראות חוק יסודות התקציב התשמ"ה-1985, התמיכות הממשלתיות מחולקות בצורה שוויונית בין כלל העמותות שנמצאו זכאיות לקבלן. על אף שהיקף התמיכות הממשלתיות אינו גבוה באופן יחסי ליתר ההעברות הכספיות הממשלתיות המועברות לארגוני המגזר השלישי, הן משמשות מקור כספי משמעותי לארגוני המגזר השלישי בישראל, וכאחד המקורות החשובים לעידוד צמיחתם והתפתחותם של הארגונים.

עבודה זו תבחן את שאלת מיצוי מקורות המימון הממשלתיים של תמיכות ממשלתיות אצל עמותות בישראל, תוך שימוש בספרות העוסקת בתופעת מיצוי הזכויות הסוציאליות על ידי פרטים. עבודה זו תבקש להתחקות אחר הגורמים המשפיעים על סיכוייה של עמותה למצות את אפשרותה לקבל תמיכות ממשלתיות.

עבודה זו תיפתח בסקירה תיאורטית הכוללת סקירה של המגזר השלישי בעולם ובישראל, של מקורות המימון של המגזר השלישי ולבסוף של מיצוי מקורות מימון ממשלתיים למגזר השלישי. בהמשך תוצג מתודולוגיית המחקר ובסיס הנתונים ששימשו לביצוע המחקר. לאחר מכן יוצגו התוצאות ולבסוף סיכום הכולל את מסקנות המחקר.

המגזר השלישי

המונח "המגזר השלישי" מתייחס לארגונים ללא כוונת רווח, כאשר המגזר הראשון הוא הממשלה, המגזר השני הוא המגזר העסקי, והמגזר השלישי כולל את אלה שאינם בשני המגזרים האחרים, כלומר, ארגונים ללא כוונת רווח. ארגוני המגזר השלישי נוסדים על ידי פרטים או קבוצות מהחברה האזרחית אשר מתארגנים לטובת יצירת כוח משותף בצורה קולקטיבית על מנת לקדם מטרות, לספק מוצרים ולהשפיע על מקבלי החלטות (ניסן, 2006).

לפי סלמון ואחרים, ההגדרה המקובלת לארגוני מגזר שלישי נבחנת בחמישה פרמטרים. הראשון, מסגרת פעילות המאוגדת בתאגיד (organization), כלומר, ארגון פורמאלי. השני, ארגון פרטי שאינו נשלט על ידי המדינה ולא כפוף לאחד ממוסדותיה (private). השלישי, ללא כוונת רווח, קרי שאינו מחלק מנכסיו לחבריו (non profit distribution). הרביעי, ניהול עצמי, היינו, אינו כפוף לשליטה מבחוץ (self-governing). החמישי, התנדבותי, משמע, שהחברות בארגון היא על בסיס רצון חופשי (voluntary) (Salamon, Sokolowski & others, 2004).

ברחבי העולם מרכזיותם של ארגוני המגזר השלישי החלה לתפוס תאוצה במאה ה-20, והובילה מדינות רבות לתת דעתן להתפתחויות אלה ולבחון את הקשרים הבין מגזריים. ישנן מדינות שאימצו את מודל מדינת הרווחה ולעומתן מדינות שבהן הארגונים לוקחים חלק משמעותי באספקת השירותים לקהילה (ניסן, 2010).

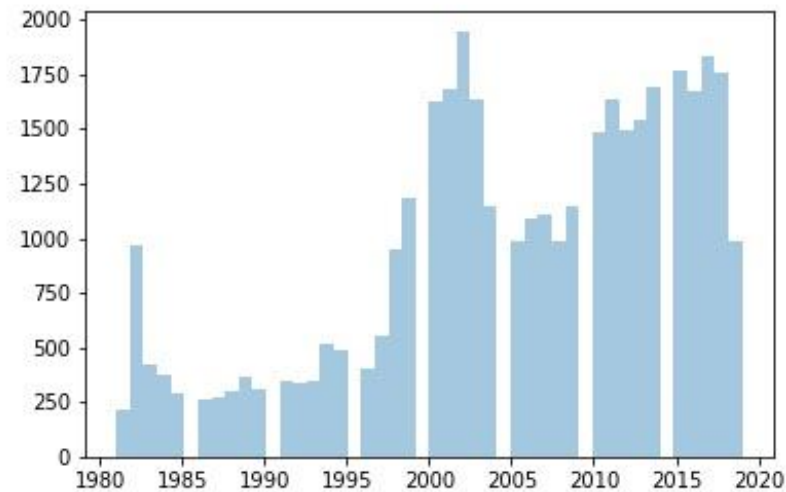
המגזר השלישי בישראל

לאחר שנות ההקמה של מדינת ישראל, ועם התפתחותה התגברו תהליכי התעוררותם של ארגוני המגזר השלישי. עד שנות ה-70 ארגונים ללא כוונת רווח בישראל שזוהו עם השלטון והמפלגות השונות נהנו ממשאבים ציבוריים ואילו כנגד אלו שהתנגדו לשלטון ננקטו צעדים שהביאו לסגירתם. מאמצע שנות ה-70 חל שינוי בתפיסת תפקידה של הממשלה בהקשר של ארגוני המגזר השלישי שהתבטא בחקיקתו של חוק העמותות בשנת 1980. חוק זה משקף את מדיניות הממשלה להידוק שליטתה בחברה האזרחית המתעוררת.

משנות ה-90 התפתחות המגזר השלישי הואצה באופן מגמתי ואיתה התגברה מדיניות הרגולציה, ומדיניות הפיקוח והשליטה השלטונית. זאת, תוך הגברת תלותם של הארגונים בתקציב המדינה. מגמות אלה התחזקו עקב מדיניות ההפרטה שנקטה בשנים אלה אשר הובילה לכך שיותר שירותים ופעילויות הועברו לביצועם של ארגוני המגזר השלישי (שם).

כיום, המגזר השלישי בישראל הוא רכיב גדול ומתפתח במשק המקומי. מנתוני רשות התאגידיים עולה כי בישראל, נכון לשנת 2019, ישנן 38,322 עמותות רשומות, 1,345 חברות לתועלת הציבור ו-3,149 הקדשות, כאשר בעשור האחרון מידי שנה נרשמות כ-1500 עמותות חדשות (מתוך "אתר רשות התאגידיים"). בהשוואה בינלאומית, המגזר השלישי בישראל הוא מהגדולים בעולם. כאשר לדוגמא, חלקו בכלל התעסוקה גבוה מזה שבארצות הברית ובריטניה שנהוג לייחס להן מגזר שלישי גדול במיוחד (גדרון, בר וכץ, 2003).

תרשים 1: כמות עמותות שנרשמות ברשם העמותות, לפי שנה (נתוני רשות התאגידים)

הנתונים לקוחים מתוך אתר רשות התאגידים.

מימון ממשלתי למגזר השלישי

מאז שנות ה-80 של המאה הקודמת, ניכרת בישראל מגמה של משטר רווחה ליברלי. מגמות ההפרטה שחלו בישראל הובילו להישענות רבה יותר של הממשלה בשוק הפרטי ובמגזר השלישי לצורך אספקת שירותים. הממשלה בישראל היא דומיננטית מול הארגונים דרך אחיזתה ברגולציה ובמימון. יש הגורסים כי מהות היחסים במסגרתם אספקת השירותים מתבצעת על ידי המגזר השלישי, מאלצת את הארגונים לגלות קונפורמיות עם המדיניות ודרכי הביצוע של הממשלה וגורמת להם להיות בירוקרטים יותר ופחות גמישים, מחלישה את היוזמות ומרחיקה אותם מאוכלוסיית היעד בשטח. אחרים רואים בתהליכי ההפרטה הללו כמחזקים את ארגוני המגזר השלישי, מבטיחים המשכיות ופותרים בפניהם הזדמנויות חדשות (ניסן, 2006).

מנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה עולה כי בשנת 2017 תוצר המוסדות ללא כוונת רווח בישראל (מלכ"רים) הכוללים מוסדות המאוגדים כעמותות, חברות לתועלת הציבור, אגודות עות'מאניות והקדשות עמד על 5.8% מהתוצר המקומי הגולמי ו-5.7% בשנים 2015 ו-2016. בשנת 2017 סך התוצר הגולמי של מגזר המלכ"רים, שהוא הערך המוסף של מגזר זה למשק, עמד על 74.1 מיליארדי ש"ח.

לוח 1: תוצר במלכ"רים ובכלל המשק, 2015-2017, במלש"ח (הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה)

שנה	מלכ"רים	כלל המשק	אחוז מגזר המלכ"רים מכלל המשק
2015	66,787	1,167,880	5.7%
2016	69,957	1,226,592	5.7%
2017	74,147	1,271,609	5.8%

בשנת 2015, ארבעת מקורות המימון העיקריים של המלכ"רים בישראל היו: העברות ממשלה המהוות 50% מההכנסות, 34.1% ממכירת שירותים לממשלה ולמגזר הפרטי, 6.8% מתרומות ממשקי בית, מעסקים וממלכ"רים בישראל, ו-8.4% מתרומות מחו"ל (מתוך "אתר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה"). כפי שניתן לראות מהנתונים, מרבית מקורות המימון של ארגוני המגזר השלישי בישראל מגיעים מהממשלה.

בהשוואה לעולם, על פי מחקרים שנערכו בארצות הברית לדוגמא עבור רוב ארגוני המגזר השלישי הממשלה היא אחד ממקורות המימון העיקריים. כאשר קשר זה בין הממשלה לארגוני המגזר השלישי הוא אף משמעותי יותר בתחום השירותים החברתיים (Lu, 2015). כמו כן, כמעט בכל המדינות באירופה, ישנו חלק משמעותי של מימון ממשלתי מסך ההכנסות של ארגוני המגזר השלישי, כאשר חלק זה נע מ-30% ועד ללמעלה מ-70% מסך ההכנסות במדינות השונות. ברחבי העולם, המדיניות הממשלתית כלפי הקשרים הכלכליים בין המגזר השלישי לבין הממשלה מוכרעת על ידי התפקיד שמוענק למגזר השלישי בהטמעת ופיתוח המטרות הממשלתיות. תמיכה כספית בארגוני מגזר השלישי יכולה לשקף מדיניות ממשלתית לפיה המגזר השלישי הוא שותף בהשגת יעדים חברתיים ופוליטיים (Bullain & Toftisova, 2004).

ככלל, המימון הממשלתי של המגזר השלישי במדינות השונות ברחבי העולם מתחלק לשניים: מימון ישיר ומימון עקיף. מימון ישיר הוא תקציב מדינה אשר מיועד ישירות למגזר השלישי. ישנן מספר דרכים שונות לבצע מימון ישיר למגזר השלישי במדינות השונות. ראשית, סובסידיות שמעניקה הממשלה לארגוני המגזר השלישי שנועדו לספק תמיכה כללית בפעילותם שאינה קשורה לפרויקט ספציפי. שנית, מענקים שמטרתם לסייע בפרויקט ספציפי שמסקף את מטרות הממשלה ולכן מייצר ערך ציבורי. שלישית, חוזה רכש במסגרתו הממשלה רוכשת שירותים וטובין מארגוני מגזר שלישי שמספקים אותם. רביעית, תקצוב נורמטיבי שמיועד לארגונים אשר מספקים שירותים ומוענק לפי השירות שכל ארגון מספק בפועל. חמישית, מימון באמצעות ואוצ'רים. מימון עקיף הוא תמיכה

אשר לא מופיעה כהוצאה ישירה בתקציב המדינה, לדוגמא, הטבות מס (Bullain & Toftisova, 2004).

המימון הממשלתי הישיר לארגוני המגזר השלישי בישראל כולל תקצוב על פי חוק, תשלום לשירותים המסופקים על ידי הארגונים, תמיכות לפי סעיף 3(א) לחוק יסודות התקציב התשמ"ה-1985 שהינן תמיכות ממשלתיות ועזבונות. המימון העקיף כולל הטבות מס לתורמים, קבלת שטחים ציבוריים וכדומה. ממחקרים עולה כי סוגי המימון השונים משקפים את המדיניות הממשלתית בישראל הרואה בארגונים מחד זרוע ביצוע של מדיניות הממשלה, ומאידך כגופים המייצגים אינטרסים פוליטיים מסוימים (גורדון וכץ, 2002). כמו כן, מדיניות ההפרטה של הממשלה מתבטאת במעבר מתמיכות ותקצוב של ארגוני המגזר השלישי לרכישת שירותים המבוססים על חוזה המגדיר את מחויבויות ספקי השירותים, כאשר מגמה זו נמצאת בעלייה (זיכלינסקי, 2010).

מתן תמיכות ממשלתיות שהן סוג אחד של מימון ישיר של הממשלה בארגוני המגזר השלישי היא אינה תופעה חדשה בישראל. עד ראשית שנות ה-90 תמיכת המדינה הוענקה לגופים שאינם ממוסדות המדינה על פי כללים שאינם שקופים ואינם שוויוניים. באותה תקופה רווחה תופעה שנקראה "הכספים הייחודיים", לפיה היקף התמיכה בכל גוף נקבע באופן פרטני בחוק התקציב השנתי ללא אמות מידה. מאחר ומדובר בהעברת תקציבים מהממשלה לגופים פרטיים, ועל מנת למנוע את תופעת הכספים הייחודיים חוקקה הכנסת בשנת 1992 את סעיף 3(א) לחוק יסודות התקציב התשמ"ה-1985. במרכז ההסדר בחוק זה עומדת חובת שוויון בתמיכת המדינה בעמותות השונות הפועלות באותו התחום. במרוצת השנים שחלפו מאז שחוקק החוק, פורסמו מאות מבחני תמיכה בנושאים שונים ועל ידי משרדי ממשלה שונים (מתוך אתר "הנחיות היועץ המשפטי לממשלה").

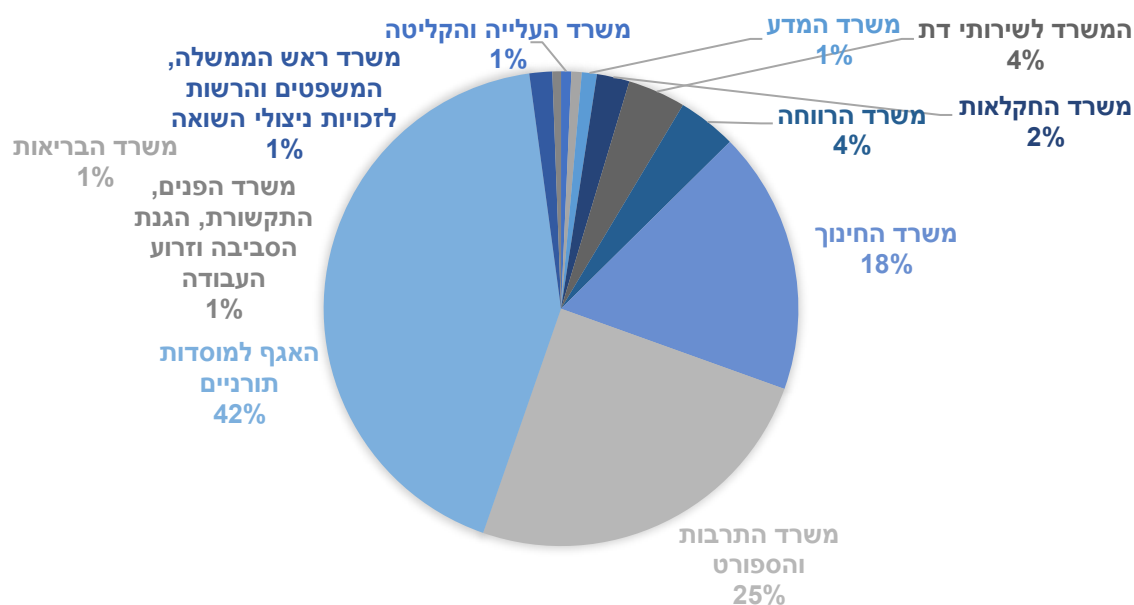
התמיכות הממשלתיות לעמותות בישראל מחולקות בצורה ממוסדת וזוהה בין משרדי הממשלה, לפי נוהל שקבע שר האוצר ("נוהל שר האוצר") ובהתאם להנחיית היועץ המשפטי לממשלה שעוסקת ומסדירה את נושא זה. משרדי הממשלה חייבים על פי החוק לקבוע אמות מידה – מבחני תמיכה, להענקת התמיכות המקדמות את מדיניות משרדם. משרדי הממשלה נדרשים לקבל את אישור היועץ המשפטי לממשלה לגבי מבחני התמיכה שנכתבו על ידם. נוהל שר האוצר מחייב את משרדי הממשלה לקיים דיון בבקשות התמיכה במסגרת ועדת התמיכות המשרדית בכדי לאשר את היקף התמיכה שתוענק לכל עמותה. התמיכות משולמות לגופים שנמצאו זכאים לכך באופן הדרגתי, בהתאם לביצוע.

כמו כן, נוהל שר אוצר מגדיר כללים נורמטיביים להתנהלות שבהם הגופים המעוניינים לקבל תמיכה ממשלתית צריכים לעמוד: מגבלת שכר של בעלי תפקיד ניהולי, מגבלת של אחוז גרעון נצבר ועודפים צבורים ביחס למחזור ההכנסות, מגבלות על אחוז ההנהלה והכלליות ביחס למחזור ההכנסות, הגבלות על העברות כספים ודרישה להצגת מימון ממקורות עצמיים של לפחות 10% מעלות הפעילות הנתמכת (מתוך אתר "אגף החשב הכללי"). כללים אלו נועדו להבטיח שכספי התמיכה המועברים לגופים הנתמכים מגיעים ליעדם, וכן שהגופים שמועברים אליהם כספי ציבור עומדים בכללים נורמטיביים בסיסיים אשר מעידים על כך שהגופים מבצעים פעילות ומתנהלים באופן תקין.

על אף שהיקף התמיכות הממשלתיות קטן בהרבה מהיקף התשלומים עבור אספקת שירותים, הן משמשות מקור כספי משמעותי לארגוני המגזר השלישי, וכאחד המקורות החשובים לעידוד צמיחתם והתפתחותם של הארגונים. כספי התמיכות, בניגוד לכספים המועברים במסגרת חוזי התקשרויות, הם גמישים יותר ומכוונים לעיתים לפרויקטים חדשניים וכן, מסייעים בפעילותם השוטפת של הארגונים (גדרון, בר וכץ, 2003).

מידי שנה כ-16 משרדי הממשלה מחלקים תמיכות ממשלתיות לארגוני מגזר שלישי שהינם עמותות וחברות לתועלת הציבור בהתאם לסעיף 3(א) לחוק יסודות התקציב. כך לדוגמה, בשנת 2018 16 משרדי ממשלה אישרו חלוקה של כספי תמיכות בסך של כ- 2.9 מיליארד שקלים לכ-2600 עמותות וחברות לתועלת הציבור (מתוך "אתר התמיכות הממשלתי").

תרשים 2: סך תמיכות שאושרו בשנת 2018, לפי משרדי ממשלה (אתר התמיכות הממשלתי)

מיצוי מקורות מימון ממשלתיים למגזר השלישי

כפי שעולה ביתר שאת ממחקרים רבים, ארגוני מגזר שלישי הן בארץ והן ברחבי בעולם נשענים בעשורים האחרונים באופן משמעותי על מקורות מימון ממשלתיים. כמו כן, התלות ההולכת וגדלה של הממשלה בארגוני המגזר השלישי, יוצרת אצל הארגונים את הצורך לשמור על מצבם הפיננסי ולהגדיל את הכנסותיהם. האתגר העומד בפני ארגוני המגזר השלישי הוא כיצד לשמר את המימון הממשלתי המוענק להם (Lu, 2015).

לאור כל זאת, עולה השאלה: מיהם ארגוני המגזר השלישי שיהנו מהמימון הממשלתי ומה מאפיין אותם, ובעצם, מהם הגורמים המשפיעים על כך שארגוני מגזר שלישי מסוימים ימצו את אפשרותם להשיג מימון ממשלתי בעוד שאחרים לא.

ישנם מספר מחקרים בארץ ובעולם שניסו להתחקות אחר שאלה זו. לפי מחקרו של לו, לארגוני מגזר שלישי שלהם אוריינטציה בירוקרטית גבוהה והיסטוריה של מימון ממשלתי יש סיכוי גבוה יותר לקבל מימון ממשלתי דרך חוזה או מענק (Lu, 2015). ממחקר נוסף עולה כי מימון ממשלתי מעלה את מספר ארגוני המגזר השלישי הגדולים (Luksetich, 2008).

בישראל, בשנת 2005 נערך מחקר שבחן את השפעתם של מספר משתנים על הגדלת הסיכויים של עמותה לקבל תמיכות ממשלתיות. במחקר נמצא כי הגורמים המשפיעים על סיכוייה של עמותה לקבל תמיכה הינם: קבלת תמיכה בעבר, תחום פעילות דתי וחרדי וגודל העמותה (לוסקי, 2005).

ישנם מחקרים העוסקים באפיון הגופים אשר הממשלה תקבל מהם שירותים בדרך של חוזה. לפי בן נר, בעולם הרכש ארגוני מגזר שלישי מושפעים מהתהליכים המתרחשים במגזר העסקי על מנת שיוכלו להתחרות בארגוני המגזר העסקי במכרזים ממשלתיים (Ben-Ner, 2002). לפי לימור, בישראל ניתן לראות מגמה זו כאשר הממשלה מעדיפה להתקשר עם ארגונים בעלי איתנות פיננסית והיקף פעילות מסוים, מה שגורם להתחזקות הארגונים הגדולים (לימור, 2006).

ישנו תחום מחקר רחב העוסק בנושא מיצוי זכויות סוציאליות של פרטים (Take-up) אשר נסוב סביב השאלה: מדוע ישנם פרטים הזכאים לסיוע מהמדינה שאינם מממשים את זכאותם. ממחקרים עולה שישנם שיעורים נמוכים של מיצוי זכויות במדינות שונות ובתכניות חברתיות שונות. ההערכות לגבי מיצוי זכויות נעות בין 40 ל-80 אחוזים. ממחקרים שנערכו בנושא עולה כי ניתן לסווג את הגורמים המשפיעים על מיצוי זכויות של פרטים לארבע קטגוריות עיקריות: עלות מול תועלת, עלויות מידע, עלויות אדמיניסטרטיביות ועלויות חברתיות ופסיכולוגיות (Hernanz, Malherbet & Pellizzari, 2004).

תחום המחקר אודות מיצוי זכויות של פרטים עשוי ללמד על התנהגות ארגונים בהקשר של קבלת מימון ממשלתי. עבודה זו תבקש לבחון את שאלת מיצוי מקורות המימון הממשלתי לגבי ארגוני המגזר השלישי בעזרת הספרות העוסקת במיצוי זכויות של פרטים, שכן שאלת אפיון הארגונים אשר יקבלו מימון ממשלתי היא בעצם שאלה לגבי מהם הגורמים המשפיעים על מיצוי האפשרות לקבלת מימון ממשלתי. נקודת מבט זו לא נחקרה עד כה בתחום קבלת מימון ממשלתי למגזר השלישי, ומהווה חידוש.

סוג מקור המימון הממשלתי שמיצו יבחן הינו תמיכות ממשלתיות לפי סעיף 3(א) לחוק יסודות התקציב. חלוקת תמיכות ממשלתיות לעמותות דומה באופייה לחלוקת זכויות סוציאליות לפרטים במספר אופנים. ראשית, מתוך כ-13,686 עמותות בעלות אישור ניהול תקין המהוות את האוכלוסייה הפוטנציאלית לקבלת תמיכות (לפי נוהל שר אוצר על מנת לקבל תמיכה ממשלתית על עמותה להחזיק באישור ניהול תקין מרשם העמותות), רק כ-2600 עמותות בשנה מקבלות תמיכות ממשלתיות.

שנית, לפי הנחיית היועץ המשפטי לממשלה בעניין תמיכות, חלוקת תמיכות ממשלתיות הינה דרך מימון של פעילות גופים חוץ ממשלתיים המשקפת את המקרים בהם המדינה מעוניינת לעודד ולהעצים פעילות מסוימת וכאשר היוזמה לקיום הפעילות והאינטרס לקיומה היא של הגוף מבצע הפעילות (מתוך אתר "הנחיות היועץ המשפטי לממשלה"). בדומה לכך, חלוקת זכויות סוציאליות משקפת מדיניות שהממשלה מעוניינת לעודד ולקדם כאשר האינטרס לקבל את הזכות אמור להגיע מהפרטים.

שלישית, תמיכות ממשלתיות מחלוקות לכל העמותות אשר עומדות בקריטריונים באופן שוויוני. זאת בדומה לחלוקת זכויות סוציאליות לפרטים שנדרשים לעמוד בקריטריונים מסוימים בכדי לקבלן ומחולקים בצורה שוויונית בין כל הזכאים.

הדמיון בין שני הנושאים עולה גם כשבוחנים את הקשיים העולים מתופעת אי מיצוי הזכויות. מחקרים מצביעים על כך שתופעת אי מיצוי הזכויות סוציאליות על ידי פרטים הינה בעיית מדיניות לאור כך שהיא מונעת מהממשלה להשיג את מטרת המדיניות שהוגדרה על ידה וכן לאור כך שנוצרת פגיעה בשוויוניות בין הפרטים הזכאים לקבל את הזכות כאשר חלקם לא ממצים את זכותם לקבלה (Hernanz, Malherbet & Pellizzari, 2004). קשיים אלה מחזקים את הדמיון הקיים בין מיצוי קבלת תמיכות ממשלתיות לבין מיצוי זכויות סוציאליות מאחר שגם בעולם התמיכות הממשלתיות, ככל שפחות גופים יקבלו תמיכה ממשלתית, כך פחות פעילות תתבצע באותו נושא

אותו הממשלה מעוניינת לקדם, ובהתאם לכך מטרת המדיניות לא תתקיים במלואה. שנית, בתחום התמיכות הממשלתיות חלוקה שוויונית בין העמותות הינה מאפיין מפתח אשר קבוע בחוק יסודות התקציב באופן מפורש. בהתאם להנחיית היועץ המשפטי לממשלה בעניין תמיכות, משרדי הממשלה נדרשים ליצור קריטריונים אשר יאפשרו לכמה שיותר גופים הפועלים באותו סוג פעילות לקבל תמיכה ממשלתית.

לאור הדמיון בין שני התחומים שהוצג לעיל, ארבעת הגורמים המשפיעים על מיצוי הזכויות הסוציאליות של פרטים אשר מתוארים בספרות: תועלת מול עלות, עלויות סטיגמה, עלויות מידע ועלויות אדמיניסטרציה יבחנו לגבי מיצוי תמיכות ממשלתיות על ידי עמותות בהתאמות הנדרשות.

ראשית, מחקרים טוענים כי סוכנים ימצו את זכויותיהם אם הרווח הפוטנציאלי שלהם מספיק גבוה בכדי לקזז את העלויות הכרוכות בקבלת הזכות הסוציאלית. הסוכנים שוקלים הן את רמת התועלת שבזכות והן את משך הזכאות להן (Hernanz, Malherbet & Pellizzari, 2004). שנית, עלויות המשפיעות על מיצוי הזכויות הן עלויות "סטיגמה" שהינן עלויות פסיכולוגיות שצפות בתהליך איסוף הזכות מאחר וניתן לראות את הפרטים הצורכים את הזכויות הללו כמי שאינם יכולים לדאוג לעצמם או חסרי כנות שמעמידים פנים שצריכים לקבל זכות שאינה מגיעה להם (Dahan & Nisan, 2010).

הקבלת גורמים אלו לעולם התמיכות הממשלתיות מתייחסת לקשר שבין קבלת תמיכות ממשלתיות לבין קבלת תרומות פרטיות. הגופים במגזר השלישי נשענים על קבלת תרומות פרטיות, ולכן גורם זה מהווה גורם משמעותי בשיקול העלות מול תועלת ששוקלים הגופים. ישנה ספרות רחבה המבקשת להתחקות אחר הקשר בין העברות כספיות ממשלתיות למגזר השלישי לבין הכנסותיהם מתרומות פרטיות. חוקרי כלכלה רבים מנבאים אפקט המרה מלא בין מימון ממשלתי לבין מימון פרטי. ההנחה היא שהתורמים הם משלמי מיסים ומשכך ישתמשו בתרומתם כמשלמי מיסים כתחליף לתרומתם הוולונטארית, וזו נקראת הנחת ה-crowding out (אפקט ההמרה).

ניבוי תיאורטי זה מניח הנחת אלטרואיזם טהור לפיה הציבור התורם פועל ממניעים אלטרואיסטים, כך שמטרתו היחידה היא לקדם את הארגון שבו רצה לתמוך ואין לו אף מניע אישי. אם כך, אין משמעות למקור התרומה, בין אם מהממשלה ובין אם מהתורם, התוצאה עבור הארגון היא זהה. לכן, כאשר הממשלה מגדילה את תרומתה לארגון התורם הפרטי צפוי להקטין את תרומתה באותו הגודל (אסנת חזן, 2009). ממחקר שנערך בארצות הברית עולה כי המענקים הממשלתיים למגזר השלישי מורידים את התרומות משתי סיבות: הנחת ה-crowding out לפיה

התורמים רואים בתרומתם למיסים כתחליף לתרומתם הוולונטארית. הסיבה השנייה היא שמדובר במענה אסטרטגי מצד הארגונים שיכולים להוריד את מאמצם בגיוס תרומות לאחר שהם מקבלים מענק ממשלתי (Andreoni & Payne, 2003).

אולם, מחקרים מאוחרים יותר טוענים כי תוצאה זו נכונה רק אם מניחים שתורמים פרטיים הם אלטרואיסטיים, אך הנחה זו לא מחזיקה במציאות ובפרקטיקה. תורמים פרטיים לא מפקים תועלת רק מהתועלת הציבורית אלא מתחושת הזוהר שהתרומה העניקה להם, כך שהם יכולים להיות אפילו לגמרי אגואיסטיים כאשר הם תורמים.

מהספרות עולה כי ישנם מספר גורמים שעשויים לגרום לכך שמענקים ממשלתיים אף יגדילו את התרומות הפרטיות. ראשית, העובדה שהממשלה העניקה לארגון מענק מייצרת סיגנל לתורמים אחרים שהארגון הוא איכותי, וראוי לקבל תמיכה. מענקים ממשלתיים מרמזים על כך שהממשלה מפקחת ומקבלת מידע לפני שהיא מעניקה מענק, ובכך יורד "הסיכון" שבתרומה. שנית, המענקים הממשלתיים בדרך כלל מיועדים לפרויקט ספציפי, בעוד שיתר הפעילות של הארגון צריכה להיתמך על ידי תרומות פרטיות. שלישית, matching grants ולא fixed grants יכולים להקטין את ה"עלות" של התרומה הפרטית ובכך להגדיל את סך התרומות הפרטיות. מחקרים רבים ומאוחרים יותר מראים כי למענקים ממשלתיים יש אפקט של "crowding in" לתרומות פרטיות גם בטווח הקצר וגם בטווח הארוך (Herzer & Nunnenkam, 2013).

נראה כי בחינת הקשר בין קבלת תמיכות ממשלתיות לבין קבלת תרומות פרטיות מתייחסת ליכולת של הגוף למקסם את התועלת שלו למול העלויות הכרוכות בקבלת המימון שכן מדובר בהגדלת או הקטנת ההכנסות של הגופים מתרומות. כמו כן, בחינת הקשר בין השניים מתייחסת לעלויות "סטיגמה" שבהקשר זה יוקבלו לסיגנלים שנוצרים מקבלת התמיכה הממשלתית הכרוכה בהליכי פיקוח ובקרה גבוהים מצד הממשלה.

שני גורמים נוספים העולים בספרות כמשפיעים על מיצוי הזכויות הסוציאליות של פרטים הם עלויות מידע ועלויות אדמיניסטרטיביות. עלויות מידע כוללות את המורכבות הכרוכה והצעדים הנדרשים לבצע על מנת לקבל את הזכות. עלויות אדמיניסטרטיביות כוללות את הזמן הכרוך בתהליך האדמיניסטרטיבי שנדרש לבצע על מנת לקבל את הזכות וכן את חוסר הוודאות לגבי תוצאת הגשת הבקשה לקבלת הזכות (Hernanz, Malherbet & Pellizzari, 2004).

הקבלת גורמים אלו לעולם התמיכות הממשלתיות מתייחסת לעלות הכרוכה בקבלת תמיכות ממשלתיות מבחינת הרגולציה והפיקוח המושתים על הגופים הנתמכים בכדי לקבלן, וכן לתהליכים הבירוקרטים הכרוכים בכך.

ממחקרו של לו עולה כי עבור ארגוני מגזר השלישי, קבלת מימון ממשלתי הוא לא חסר עלות. הפיקוח והרגולציה המושתים על הארגונים יוצרים אצלם תהליכי מיסוד, אדמיניסטרציה, חוסר יעילות וסחף משימתי (Lu, 2015). הרגולציה המופעלת בקבלת המימון הממשלתי מעצבת את התנהגות השחקנים הכפופים על ידי מתן אפשרות או איסור על תחומי פעילות מסוימים. בפרט, הרגולציה משפיעה על עלויות הכניסה של שחקנים חדשים ולכן, מגנה על השחקנים הקיימים מפני תחרות. ממשלות המחפשות לשמר את המצב הקיים יכולות לשים חסמים על שחקנים חדשים כמו ארגוני מגזר השלישי. ממשלות למעשה יכולות להשתמש ברגולציה על מנת להגביל או להרחיב את גישת הארגונים למשאבים כלכליים הכוללים מענקים ממשלתיים (Bloodgood, Tremblay-Boire & Prakash, 2014). לפי מחקרו של לו, לארגוני מגזר שלישי שלהם אוריינטציה בירוקרטית גבוהה והיסטוריה של מימון ממשלתי יש סיכוי גבוה יותר לקבל מימון ממשלתי דרך חוזה או מענק (Lu, 2015). ממחקר נוסף עולה כי מימון ממשלתי מעלה את מספר ארגוני המגזר השלישי הגדולים במדינה (Luksetich, 2008). לפי מחקרו של לוסקי מישראל, נמצא כי אחד הגורמים המשפיעים על סיכוייה של עמותה לקבל תמיכה הוא קבלת תמיכה בעבר (לוסקי, 2005).

לאור כל זאת, נראה כי בחינת היכולת של הגופים להתמודד עם הבירוקרטיה וכן, בחינת יכולת הגופים להתמודד עם הרגולציה המושתת עליהם בין היתר דרך בחינת האפשרות של כניסת שחקנים חדשים מקבילים לעלויות המידע והאדמיניסטרציה הנבחנות על ידי הפרטים בדרכם למצות או לא למצות את הזכויות הסוציאליות המתוארות בספרות הנוגעת למיצוי זכויות סוציאליות.

לסיכום, שאלת המחקר: **מהם הגורמים המשפיעים על כך על סיכוייה של עמותה למצות את אפשרותה לקבל תמיכה ממשלתית?** תיבחן באמצעות הגורמים המתוארים בספרות העוסקת במיצוי זכויות סוציאליות של פרטים באדפטציה לגורמים הרלוונטיים לעולם העמותות והתמיכה הממשלתית: הקשר בין קבלת תמיכה ממשלתית לתרומות פרטיות והיכולת לעמוד ברגולציה והבירוקרטיה הכרוכים בקבלת תמיכות ממשלתיות.

מתודולוגיית המחקר

שאלת המחקר תיבחן באמצעות שני מודלים. המודל הראשון הוא מודל רגרסיה מסוג LOGIT. המודל יניח שהסיכוי שעמותה תקבל תמיכה ממשלתית הוא פונקציה של משתנים המשקפים את הגורמים שפורטו לעיל: הקשר בין קבלת תמיכה ממשלתית לתרומות פרטיות ועלויות הרגולציה והבירוקרטיה הכרוכות בקבלת תמיכות ממשלתיות. המודל מניח שהסיכוי לקבל תמיכה ממשלתית הוא פונקציה של המשתנים המסבירים השונים והוא נראה כך:

$$\text{prob}(Y_i = 1) = \frac{\exp(X_i * \beta)}{1 + \exp(X_i * \beta)}$$

במודל זה פונקציית ההתפלגות היא הפונקציה הלוגיסטית. המשתנה Y_{ti} הוא משתנה שמקבל שני ערכים אפשריים: 1 אם העמותה זכאית לתמיכה ממשלתית ו-0 אם העמותה אינה זכאית לתמיכה ממשלתית. האינדקס i מציין את התצפית הספציפית. X_i הוא וקטור של משתנים מסבירים שחלקם משתנים על פני זמן וחלקם לא משתנים על פני זמן. במודל זה β הוא וקטור הכולל מקדמים הנקבעים בהתאם לתרומתו של כל אחד מהמשתנים להגדלת הסיכוי של עמותה לקבל תמיכה ממשלתית.

המודל השני הוא רגרסיה ליניארית מסוג OLS. מודל זה גם כן מניח שהסיכוי שעמותה תקבל תמיכה ממשלתית הוא פונקציה של המשתנים המסבירים. האינדקס t מציין את השנה הנבדקת שהינה 2018 במחקר זה ויתר האינדקסים זהים למפורט לעיל. המודל נראה כך:

$$\text{prob}(Y_{ti} = 1) = a_t + b_t X_i + u_i$$

המשתנים המסבירים

המשתנים המסבירים במחקר זה מתחלקים לשני הגורמים המרכזיים שעלו מהסקירה התיאורטית לניבוי הסיכוי של עמותה לקבל תמיכה ממשלתית:

הקשר בין תמיכות ממשלתיות לבין תרומות פרטיות – השערת המחקר העולה מהספרות המאוחרת שדנה בנושא היא שהקשר בין קבלת תמיכות ממשלתיות לבין קבלת תרומות פרטיות המתקבלות אצל הארגונים הוא חיובי. ממחקרם של Herzer & Nunnenkam עלה כי התרומות הפרטיות גדלו לארגונים שקיבלו מימון ממשלתית הודות לאיתות החיובי על טיב הארגון בעיני

התורמים. לפי המחקר, העובדה שהממשלה העניקה לארגון מגזר שלישי מענק מייצרת סינגל לתורמים אחרים שהארגון הוא איכותי, וראוי לקבל תמיכה. מענקים ממשלתיים מרמזים על כך שהממשלה מפקחת ומקבלת מידע לפני שהיא מעניקה מענק, ובכך יורד "הסיכון" שבתרומה (Herzer & Nunnenkam, 2013). כמו כן לפי המחקר, המענקים הממשלתיים מיועדים לפרויקט ספציפי, בעוד שיתר הפעילות של הארגון צריכה להיתמך על ידי תרומות פרטיות. שלישית, matching grants ולא fixed grants יכולים להקטין את ה"עלות" של התרומה הפרטית ובכך להגדיל את סך התרומות הפרטיות. במקרה של תמיכות ממשלתיות כלל ההנחות הללו מתקיימות בצורה מובהקת. ראשית, עמותות המקבלות תמיכות ממשלתיות נדרשות לעמוד בכללים רגולטורים רבים במסגרת נוהל שר אוצר הנוגעים להתנהלותן אשר כוללים, בין היתר, מגבלה על אחוז ההנהלה והכלליות ביחס למחזור ההכנסות, מגבלה על אחוז הגרעון הנצבר ביחס למחזור הכנסותיהן ומגבלה על עלות השכר של בעלי תפקיד ניהולי על מנת לקבל תמיכה ממשלתית, ולכן צפוי שקבלת תמיכות ממשלתיות תיצור סיגנל חיובי משמעותי לגופים אלה. כמו כן, מעבר לכללים הרגולטורים הגופים הנתמכים נמצאים תחת פיקוח הדוק על הפעילות הנתמכת, כך שגם אספק זה תורם לסיגנל החיובי שנוצר כלפי גופים אלה. שנית, על מנת לקבל תמיכה ממשלתית על הגוף להציג מקורות עצמיים של לפחות 10% מה שעשוי להקטין את ה"עלות" של התרומה ולדרוש מהגופים להתאמץ על מנת לגייס תרומות פרטיות. שלישית, התמיכה הממשלתית מיועדת לפעילות ספציפית ומובחנת שמקיים הגוף. לאור זאת, השערת המחקר היא שהקשר בין תמיכות ממשלתיות לבין קבלת תרומות פרטיות יהיה חיובי.

עמידה בדרישות רגולטוריות ובירוקרטיה ממשלתית – השערת המחקר השנייה העולה מהספרות היא שארגונים שיקבלו תמיכה ממשלתית הם ארגונים בעלי מאפיינים המעידים על מסוגלותם לעמוד בבירוקרטיה והרגולציה הכרוכה בקבלת תמיכות ממשלתיות. ממחקרו של Lu עולה כי ארגונים שלהם אוריינטציה בירוקרטית גבוהה יותר והיסטוריה של מימון ממשלתי יש סיכוי גבוה יותר לקבל מימון ממשלתי (Lu, 2015). בנוסף, ממחקרו של לוסקי, נמצא כי אחד הגורמים המשפיעים ביותר על סיכוייה של עמותה לקבל תמיכה הוא קבלת תמיכה בעבר (לוסקי, 2005).

בסיס הנתונים

מרבית הנתונים במחקר זה לקוחים מאתר "גיידסטאר" שהינו אתר המכיל מידע רשמי על כל העמותות והחברות לתועלת הציבור בישראל מתוך מאגרי רשם העמותות, משרד האוצר ורשות המיסים. מידי חודש אתר גיידסטאר מפרסם דוח הכולל מגוון נתונים אודות הארגונים הרשומים ברשם העמותות (מתוך "אתר גיידסטאר"). דוח זה מהווה מקור מידע חדש הזמין לציבור הרחב רק מהשנים האחרונות, ובכך הגדיל משמעותית את היכולת המחקרית בתחום המגזר השלישי בישראל.

הנתונים במחקר זה נלקחו מתוך דוח הנתונים שהופק מאתר גיידסטאר בחודש יולי 2019. כמו כן, חלק מהנתונים לגבי העמותות הגיעו ממאגרי הנתונים הקיימים ברשם העמותות אשר אינם מהווים חלק מהדוח המופק לציבור הרחב באתר גיידסטאר אלא התקבלו לטובת מחקר זה. הנתונים לגבי מיהן העמותות הנתמכות הגיעו מנתוני החשב הכללי במשרד האוצר¹.

כלל הנתונים שמקורם ברשם העמותות מבוססים על דיווחי העמותות הנדרשים בהתאם לחוק העמותות, תש"ם-1980 במסגרת הגשת הדוח המילולי השנתי לרשם העמותות. על מנת לקבל אישור ניהול תקין לקראת שנה מסוימת, העמותות נדרשות להגיש דוח שנתי המסכם את פעילותן בשנת הכספים המבוקרת שהסתיימה. כך שבכדי לקבל אישור ניהול תקין לשנת 2019 העמותות דיווחו לגבי נתוני השנים 2017 או 2018 של שנת הכספים שהסתיימה. על מנת ליצור התאמה גבוהה כמה שניתן לגבי השנים השונות של הנתונים שהתקבלו, נלקחו נתוני התמיכות הממשלתיות לשנת 2018. כמו כן, ניתן להניח שאין שינוי משמעותי בין השנים בנתונים הכספיים של העמותות השונות.

למעשה כלל הנתונים לגבי העמותות למעט נתוני התמיכות מבוססים על דיווחי העמותות. מאחר ומדובר בדיווחי העמותות עלולה להיות בעיית מהימנות לגבי נתונים אלה. אולם, מאחר וכלל הנתונים הללו שקופים ומפורסמים לציבור הרחב וכן מהווים בסיס לקבלת אישור ניהול תקין על ידי רשם העמותות, קיים אינטרס גבוה לעמותות לשמור על מהימנות גבוהה של הנתונים. כמו כן, הנתונים נבדקים על ידי הגורמים ברשם העמותות בכדי לוודא עמידה בהוראות חוק העמותות וההנחיות להתנהלות תקינה של עמותות המפורסמות על ידו.

המדגם ששימש לצורך הרצת המודלים מורכב מ-13,686 עמותות וחברות לתועלת הציבור הרשומות ברשם העמותות ואשר להן אישור ניהול תקין בתוקף נכון ליולי 2019. מאחר ותנאי הסף הבסיסי

¹ יצוין שכלל הנתונים שהועברו לצורך מחקר זה מפורסמים לציבור הרחב בפורמט אחר מזה ששימש את המחקר.

ביותר לקבלת תמיכה ממשלתית הוא קיומו של אישור ניהול תקין מאת רשם העמותות, עמותות אלה הן הרלוונטיות להיות אוכלוסיית המחקר אשר באפשרותן לקבל תמיכה ממשלתית. בהתאם לנוהל שר אוצר הקובע את הכללים לחלוקת התמיכות הממשלתיות, על מנת להגיש בקשה לתמיכה ממשרד ממשלתי על הגוף להחזיק באישור ניהול תקין לשנת התמיכה הרלוונטית. כמו כן, ניתן להניח שאין שינוי משמעותי בין השנים בקבוצת העמותות המקבלת אישור ניהול תקין ועל מנת להתאים בין שנת הנתונים הכספיים לשנת קבלת התמיכות היה צורך לקחת את הנתונים העדכניים ביותר של העמותות שלהן אישור ניהול תקין.

יצוין כי אין נתונים מלאים לגבי כל אחד מהמשתנים עבור כל אחת מהעמותות מאחר והעמותות לא מחויבות להגיש את הנתונים באופן מקוון נכון לשנה זו. העמותות מחויבות להגיש את הנתונים באופן מקוון רק החל מהגשת הבקשות לאישור ניהול תקין לשנת 2020, ולכן, המדגם שלגביו כלל המשתנים מופיעים הינו מצומצם יותר.

משתנים

המשתנה המוסבר

המשתנה המוסבר הינו משתנה קטגוריאלי שמציג האם לעמותה אושרו תמיכות ממשלתיות בשנת 2018. מקור הנתונים הוא מנתוני החשב הכללי במשרד האוצר. משתנה זה קודד כך שעמותה קיבלה 1 באם אושרה לה תמיכה ממשלתית בשנת 2018 ו-0 באם לא אושרה לה תמיכה ממשלתית בשנת 2018. יצוין כי הנתונים שנלקחו בחשבון מתייחסים לתמיכות הממשלתיות שאושרו לעמותה מאחר ותשלומי התמיכות בפועל עלולים להתעכב ולעבור לעמותות בשנים שלאחר שנת אישור התמיכה, זאת לאור מגוון סיבות הכוללות עיכוב בהוכחת ביצוע הפעילות הנתמכת על ידי הגופים ובירורים המתבצעים עם הגופים למול משרדי הממשלה לגבי נתוני הביצוע. לפי הנתונים, כמות העמותות שאושרה להן תמיכה בשנת 2018 הוא 2,605.

משתנים מסבירים

משתנים המעידים על הקשר בין תמיכות ממשלתיות לבין קבלת תרומות פרטיות:

ממוצע סך התרומות הפרטיות – משתנה זה הינו משתנה קטגוריאלי שמציג האם סך התרומות הפרטיות שעליהן העמותה דיווחה במסגרת הדו"ח המילולי השנתי הוא גבוה מממוצע סך התרומות הפרטיות של כל העמותות שיש לגביהן את נתון זה או נמוך ממנו. נתוני סך התרומות הפרטיות משקפים את סך התרומות הפרטיות שהתקבלו בשנים 2017 או 2018 בכל עמותה שדיווחה באופן

מקוון על תרומות אלה לרשם העמותות. בהתאם לכללי הדיווח של רשם העמותות, העמותות מחויבות לדווח על תרומות בהתקיים מספר תנאים:

- א. התרומות התקבלו מתורם בסכום מצטבר העולה על 100,000 ₪.
- ב. התרומות התקבלו בסכום העולה על 50,000 ₪ המהווה 20% מהמחזור הכספי של העמותה לאותה שנה.

העמותות רשאיות לדווח על כלל התרומות שלהן ככל שהן מעוניינות, אך לגבי התרומות המפורטות לעיל הן מחויבות בדיווח.

לאור זאת, ניתן להסיק כי הנתונים הקיימים משקפים את התרומות המשמעותיות והגבוהות שהתקבלו בעמותות בשנות הדיווח. הנתון לגבי סך התרומות הפרטיות קיים לגבי 2,389 מהעמותות שלהן אישור ניהול תקין לשנת 2019. הממוצע של סך התרומות הפרטיות שעליהן דווח עומד על 2,419,345 ₪. במקרה זה, נבחר להתייחס לממוצע ולא לחציון שכן החציון הינו נמוך משמעותית מהממוצע ועומד על 314,946 ₪ מה שמעיד על שונות גבוהה של סך התרומות בין העמותות. ההתייחסות לממוצע מאפשרת בחינה של קבוצת העמותות אשר קיבלו תרומות בסכומים משמעותיים. משתנה זה קודד כך שעמותה קיבלה 1 באם סך התרומות הפרטיות שלה גבוה מהממוצע ו-0 באם סך התרומות הפרטיות שלה נמוך מהממוצע.

סך התרומות הפרטיות ביחס למחזור ההכנסות – משתנה זה הינו משתנה קטגוריאלי שמציג האם סך התרומות הפרטיות ביחס למחזור ההכנסות של העמותה גבוה מחציון סך התרומות הפרטיות ביחס למחזור ההכנסות של כל העמותות שיש לגביהן נתונים אלה או נמוך ממנו. נתוני סך התרומות הפרטיות הינם זהים לאלה שפורטו לעיל. נתוני המחזור הכספי של העמותות לקוחים מהנתונים עליהם העמותות דיווחו במסגרת הדוח המילולי השנתי. כאשר שנת הדיווח לגבי כל עמותה זהה לזו שדווחה לגבי התרומות הפרטיות. נתון המחזור הכספי קיים לגבי 8,142 עמותות. שני הנתונים יחד קיימים לגבי 2200 מהעמותות. חציון יחס התרומות הפרטיות למחזור ההכנסות עומד על 24.61%. במקרה זה הבחירה להתייחס לסך התרומות הפרטיות ביחס למחזור ההכנסות נבעה מהרצון להתייחס לתרומות הפרטיות לא באופן אבסולוטי אלא ביחס למחזור ההכנסה. זאת על מנת לבחון עד כמה הגופים תלויים בהכנסה מתרומה פרטית. כמו כן, הבחירה להתייחס לחציון במשתנה זה נבעה מכך שההתייחסות לחציון מחלקת את המדגם בין הגופים אשר היחס בין הנתונים הינו גבוה באופן יחסי לעומת הגופים שבהם הוא נמוך. משתנה זה קודד כך שעמותה

קיבלה 1 באם יחס התרומות הפרטיות למחזור ההכנסות שלה גבוה מהחציון ו-0 באם יחס התרומות הפרטיות למחזור ההכנסות שלה נמוך מהחציון.

לוח 2: תיאור סטטיסטי של מאפייני העמותות, לפי קבלת תמיכה

תרומות פרטיות		תרומות פרטיות ביחס למחזור ההכנסות		
מספר התרומות הפרטיות	מספר התרומות הפרטיות	מספר התרומות הפרטיות ומחזור ההכנסות	מספר התרומות הפרטיות ומחזור ההכנסות	
353	2036	1100	1100	מספר העמותות
118	652	222	487	מספר העמותות שקיבלו תמיכה
33.4%	32.0%	20.2%	44.3%	שיעור העמותות שקיבלו תמיכה
66.6%	68.0%	79.8%	55.7%	שיעור העמותות שלא קיבלו תמיכה

משתנים המעידים על היכולת לעמוד בבירוקרטיה והרגולציה הכרוכה בקבלת תמיכות ממשלתיות:

קבלת תמיכות ממשלתיות בשנה קודמת – משתנה זה הינו משתנה קטגוריאלי שמציג האם אושרו לעמותה תמיכות ממשלתיות בשנת 2017. מקור הנתונים הינו מנתוני החשב הכללי במשרד האוצר. משתנה זה מקודד כך שעמותה קיבלה 1 באם אושרה לה תמיכה ממשלתית בשנת 2017 ו-0 באם לא אושרה לה תמיכה ממשלתית בשנת 2017. יצוין כי גם פה הנתונים שנלקחו בחשבון מתייחסים לתמיכות הממשלתיות שאושרו לעמותה מאחר ותשלומי התמיכות בפועל עלולים להתעכב לשנים הבאות מסיבות רבות ומגוונות הכוללות עיכוב בהוכחת ביצוע על ידי הגופים ובירורים המתבצעים מול הגופים למול משרדי הממשלה לגבי נתוני הביצוע. סך העמותות שאושרה להן תמיכה בשנת 2017 הוא 2,421.

לוח 3: תיאור סטטיסטי של שנת קבלת התמיכה

עמותות שלא קיבלו תמיכה באף אחת משתי השנים (2017-2018)	עמותות שקיבלו תמיכה גם ב-2017 וגם ב-2018	עמותות שקיבלו תמיכה רק ב-2018	עמותות שקיבלו תמיכה רק ב-2017	
10,943	2283	322	138	מספר העמותות
79.95%	16.68%	2.35%	1.008%	שיעור מסך כל העמותות (13,686)

מחזור כספי – נתוני המחזור הכספי של העמותות לקוחים מהנתונים עליהם העמותות דיווחו במסגרת הדוח המילולי השנתי ומשקפים את המחזור הכספי בשנים 2017 או 2018. נתון המחזור הכספי קיים לגבי 8,142 עמותות. נתון זה מעיד על יכולת הגופים להתמודד עם הרגולציה והבירוקרטיה הממשלתיות לאור ההנחה שגופים גדולים בעלי הכנסות מרובות יוכלו להתמודד עם דרישות גבוהות יותר, ויוכלו להיעזר בבעלי מקצוע כמו רואי חשבון על מנת להתמודד עם הבירוקרטיה הממשלתית ולקבל סיוע על מנת להבין כיצד לעמוד ברגולציה הממשלתית. משתנה זה הינו משתנה רציף שמציג את המחזור הכספי של העמותות שלגביהן דווח. יצוין כי ממוצע המחזור הכספי של כלל העמותות שלגביהן דווח עומד על 6,674,457.80 ₪.

מתן שירותים לממשלה – משתנה זה הינו משתנה קטגוריאלי שמציג האם לעמותה יש התקשרויות פעילות עם הממשלה, כלומר האם העמותה מספקת שירותים לממשלה. משתנה זה קודד כך שעמותה קיבלה 1 באם יש לה התקשרות פעילה עם הממשלה ו-0 באם לא. נתונים אלה התקבלו מרשם העמותות ומקורם בנתוני מינהל הרכש הממשלתי באגף החשב הכללי. הנתונים משקפים האם לעמותות יש התקשרות פעילה נכון לחודש יולי 2019 עם הממשלה, כאשר סביר להניח שהתקשרות ממשלתית נמשכת מספר שנים, ולכן התקיימה גם בשנת 2018. מהנתונים עולה כי ל-833 גופים יש התקשרות פעילה עם הממשלה. נתון זה מעיד על יכולת הגופים להתמודד עם הרגולציה והבירוקרטיה הממשלתיות לאור כך שגופים אשר מספקים שירותים לממשלה מנוסים בעבודה מול הממשלה שכן הם כבר כפופים לרגולציה ובירוקרטיה הכרוכה באספקת שירותים לממשלה ולכן סביר שיצליחו להתמודד עם הבירוקרטיה והרגולציה הכרוכים בקבלת תמיכות ממשלתיות.

יחס מתנדבים עובדים – משתנה זה הינו משתנה קטגוריאלי שמציג מהו יחס המתנדבים לעובדים בעמותה. נתוני כמות המתנדבים והעובדים בארגון לקוחים מהנתונים עליהם העמותות דיווחו

במסגרת הדוח המילולי השנתי ונכונים לגבי השנים 2017 או 2018. הנתונים קודדו תחילה באופן הבא:

- א. העמותה קיבלה 1 אם בארגון דווחו רק מתנדבים.
- ב. העמותה קיבלה 2 אם דווחו יותר מתנדבים מעובדים.
- ג. העמותה קיבלה 3 אם דווחו יותר עובדים ממתנדבים.
- ד. העמותה קיבלה 4 אם דווחו רק עובדים.

לאחר מכן חושב חציון יחס המתנדבים לעובדים והוא עומד עד 3, יותר עובדים ממתנדבים. לבסוף, משתנה זה קודד כך שעמותה קיבלה 1 באם היא מעל לחציון יחס מתנדבים עובדים, משמע מבוססת על עובדים ו-0 באם היא מתחת לחציון יחס המתנדבים עובדים, משמע מבוססת על מתנדבים או שילוב בין מתנדבים לעובדים. נתונים אלה מדווחים לגבי 6,087 מהגופים. נתון זה מעיד על יכולת הגופים להתמודד עם הרגולציה והבירוקרטיה הממשלתית לאור ההנחה שגופים אשר מבוססים על עובדים הינם ארגונים מקצועיים, בעלי יכולת לשאת בשכרם של עובדים וכן ללא תלות במתנדבים שנוכחותם לא מובטחת ולאור זאת סביר שיצליחו להתמודד עם הבירוקרטיה והרגולציה הכרוכים בקבלת תמיכות ממשלתיות.

לוח 4 (המשך): תיאור סטטיסטי של מאפייני העמותות, לפי קבלת תמיכה

יחס מתנדבים לעובדים		מתן שירותים לממשלה		מחזור כספי		
מעל לחציון יחס מתנדבים לעובדים	מתחת לחציון יחס מתנדבים לעובדים	מספקות שירותים לממשלה	אינן מספקות שירותים לממשלה	מעל לחציון המחזור הכספי בכלל העמותות	מתחת לחציון המחזור הכספי בכלל העמותות	
3680	2407	833	12,853	4071	4071	מספר העמותות
978	427	309	2,296	1315	373	מספר העמותות שקיבלו תמיכה
26.6%	17.7%	37.1%	17.9%	32.3%	9.2%	שיעור העמותות שקיבלו תמיכה
73.4%	82.3%	62.9%	82.1%	67.7%	90.8%	שיעור העמותות שלא קיבלו תמיכה

סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה – נתוני סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה
 בעמותה לקוחים מהנתונים עליהם העמותות דיווחו במסגרת הדוח המילולי השנתי ומשקפים את השכר בשנים 2017 או 2018. נתון סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה קיים לגבי 4,317 עמותות. נתון זה מעיד על יכולת הגופים להתמודד עם הרגולציה והבירוקרטיה הממשלתיות לאור ההנחה שגופים גדולים עם יכולת גבוהה לשלם שכר גבוה לעובדיהם יוכלו להתמודד עם דרישות גבוהות יותר, ויכלו להיעזר בבעלי מקצוע כמו רואי חשבון על מנת להתמודד עם הבירוקרטיה והרגולציה הממשלתיות. נתון זה מוצג באמצעות שני משתנים:

א. **חציון סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה – משתנה זה הינו משתנה קטגוריאל**
 שמציג האם סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה גבוה מחציון סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה של כל העמותות שיש לגביהן נתונים אלה או נמוך ממנו. משתנה זה קודד כך שעמותה קיבלה 1 באם סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה גבוה מהחציון ו-0 באם הוא נמוך מהחציון. חציון סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה של כלל העמותות שלגביהן דווח עומד על 434,998 ₪.

ב. **סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה ביחס למחזור ההכנסות – משתנה זה הינו**
 משתנה קטגוריאל שמציג האם היחס של סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה ממחזור ההכנסות גבוה מחציון יחס סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה ממחזור ההכנסות של כל העמותות שיש לגביהן נתונים אלה או נמוך ממנו. משתנה זה קודד כך שעמותה קיבלה 1 באם סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה גבוה מהחציון ו-0 באם הוא נמוך מהחציון. נתון היחס של סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה למחזור ההכנסות קיים לגבי 3687 עמותות. חציון היחס של סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה למחזור ההכנסות של כלל העמותות שלגביהן דווח עומד על 14.96%.

לוח 5 (המשך): תיאור סטטיסטי של מאפייני העמותות, לפי קבלת תמיכה

סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה		סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה		
מטרת לחציון סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה	מטרת לחציון סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה	מטרת לחציון סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה	מטרת לחציון סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה	
מטרת לחציון סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה	מטרת לחציון סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה	מטרת לחציון סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה	מטרת לחציון סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה	מספר העמותות
1843	1844	2159	2158	מספר העמותות שקיבלו תמיכה
422	641	731	508	

22.9%	34.8%	33.9%	23.5%	שיעור העמותות שקיבלו תמיכה
77.1%	65.2%	66.1%	76.5%	שיעור העמותות שלא קיבלו תמיכה

המיקום הגיאוגרפי של פעילות העמותה – משתנה זה הינו משתנה קטגוריאלי שמציג את אזורי הפעילות של העמותה. נתוני אזור הפעילות לקוחים מהנתונים עליהם העמותות דיווחו במסגרת הדוח המילולי השנתי ומשקפים את אזור הפעילות שדווח בשנים 2017 או 2018. נתון זה קיים לגבי 13,072 מהעמותות. נתון זה מעיד על יכולת הגופים להתמודד עם הרגולציה והבירוקרטיה הממשלתיים לאור ההנחה שגופים גדולים שפועלים ברחבי כל הארץ או פועלים במרכז הארץ ולא בפריפריה יוכלו להתמודד עם דרישות גבוהות יותר של הרגולציה והבירוקרטיה הממשלתית. נתון זה מוצג באמצעות שני משתנים:

א. **פעילות העמותה רק במרכז הארץ** – משתנה זה קודד כך שעמותה קיבלה 1 באם היא דיווחה כי פועלת רק במרכז הארץ ו-0 באם לא. מהנתונים עולה כי ישנן 9,413 שדיווחו שפועלות רק במרכז הארץ.

ב. **פעילות העמותה במרכז ובפריפריה** – משתנה זה קודד כך שעמותה קיבלה 1 באם היא דיווחה כי פועלת גם במרכז הארץ וגם בפריפריה הגאוגרפית ו-0 באם לא. מהנתונים עולה כי ישנן 954 שדיווחו שפועלות גם במרכז הארץ וגם בפריפריה הגאוגרפית.

ותיקות הגוף – משתנה זה הינו משתנה קטגוריאלי שמציג האם הוקמה לפני שנת 2008 או אחרי שנת 2008. משתנה זה קודד כך שעמותה קיבלה 1 באם היא הוקמה לפני 2008 ו-0 באם הוקמה אחרי 2008. נתוני שנת ההקמה לקוחים מהנתונים עליהם העמותות דיווחו במסגרת הדוח המילולי השנתי ומשקפים את שנת הייסוד שדווחה לרשם העמותות. מהנתונים עולה כי ל-9,819 מהגופים הוקמו לפני 2008 ו-3,867 הוקמו אחרי שנת 2008. נתון זה מעיד על יכולת הגופים להתמודד עם הרגולציה והבירוקרטיה הממשלתיות לאור ההנחה שגופים אשר הוקמו לפני כעשור הינם מנוסים יותר וכפופים לרגולציה ובירוקרטיה שנים רבות יותר ולכן סביר שיצליחו להתמודד עם הבירוקרטיה והרגולציה הכרוכים בקבלת תמיכות ממשלתיות.

לוח 6 (המשך): תיאור סטטיסטי של מאפייני העמותות, לפי קבלת תמיכה

שנת הקמת העמותה		המיקום הגיאוגרפי של פעילות העמותה			
2008 אחרי	2008 לפני	במרכז ובפריפריה	רק בפריפריה	רק במרכז	
3867	9819	954	2705	9413	מספר העמותות
367	2238	231	687	1696	מספר העמותות שקיבלו תמיכה
9.5%	22.8%	24.2%	20.3%	18.0%	שיעור העמותות שקיבלו תמיכה
90.5%	77.2%	75.8%	79.7%	82.0%	שיעור העמותות שלא קיבלו תמיכה

תוצאות

בלוחות שלהלן מוצגות תוצאות שני המודלים שפורטו לעיל. הלוחות מציגים את תוצאות מבחני הרגרסיה שבחנו את השערות המחקר. לוח 7 ולוח 8 מציגים את תוצאות האמידה באמצעות רגרסיית LOGIT ולוח 9 ולוח 10 שבנספחים מציגים את תוצאות האמידה באמצעות רגרסיית OLS. כל עמודה בטבלה מציגה הרצת רגרסיה נפרדת, כאשר בכל הרצה של רגרסיה, נוספו עוד משתנים מסבירים.

בהתאם לתוצאות המופיעות בלוח 6 שלהלן, עולה כי, ראשית, ככל שנוספו משתנים מסבירים ערך ה- Adjusted R² גדל. משמעות הדבר היא שאחוז השונות של המשתנה המוסבר שמוסברת על ידי המשתנים המסבירים עלתה ככל שנוספו המשתנים. גידול זה מעיד על כך שככל שנוספו יותר משתנים, כך טיב המודל עלה. כמו כן, המשתנים שהינם מובהקים ברגרסיה הכוללת את כלל המשתנים המסבירים במודל (הרגרסיה המוצגת בעמודה 8) הינם מובהקים בכל הרגרסיות הכוללות את כלל המשתנים המובהקים, דבר שמחזק את היותם משתנים מסבירים מובהקים במודל שכולל את כלל המשתנים המובהקים.

תוצאות בחינת הגורם הראשון לניבוי הסיכוי של עמותה לקבל תמיכה ממשלתית שהוא הקשר בין תמיכות ממשלתיות לבין תרומות פרטיות הולידו שני משתנים מובהקים. אולם, בעוד שהקשר בין תמיכות ממשלתיות לבין ממוצע סך התרומות הפרטיות הינו חיובי, הקשר בין תמיכות ממשלתיות ליחס סך התרומות הפרטיות ממחזור ההכנסות הינו שלילי. ניתן להסביר תוצאה זו בכך שמשתנה ממוצע סך התרומות הפרטיות מעיד על גופים שקיבלו סך גבוה של תרומות באופן יחסי ליתר העמותות, כך שבעצם ישנו קשר חיובי ומובהק בין קבלת סך גבוה של תרומות לבין קבלת תמיכות ממשלתיות. הסבר אפשרי לכך הוא הסיגנל שאליו מתייחסת הספרות, שסביר שפועל על התורמים שמעוניינים להעביר סכומים גבוהים של כספים לעמותות. זאת בעוד שה- matching הנמוך יחסית הנדרש במסגרת התמיכות הממשלתיות וכן היות התמיכות מיועדות לפעילות ספציפית לא מהווים הסבר להעלאת התרומות הפרטיות, שכן אין להם קשר לאבחנה בין סכום תרומות שהינו גבוה לבין סכום תרומות שהינו נמוך.

לעומת זאת, משתנה יחס התרומות הפרטיות למחזור ההכנסות מעיד על החלק היחסי שמהוות התרומות ממחזור ההכנסות הכללי של הגופים. כאשר בהתאם לתוצאות, הסיכוי של גופים שלהם יחס גבוה של תרומות פרטיות ביחס למחזור נמוך יותר לקבל תמיכה ממשלתית. ניתן לסביר זאת בכך שגופים אשר התרומות מהוות חלק נכבד יותר ממחזור ההכנסות, לא ידרשו לנסות ולהגיש

בקשה לקבלת תמיכה ממשלתית, בהיותם נסמכים על התרומות הפרטיות כחלק משמעותי ממחזור הכנסותיהם, ולכן בשיקול העלות מול תועלת, התועלת נמוכה יותר.

תוצאות אלה מביאות מסקנה חדשה לפיה, הקשר בין קבלת מימון ממשלתי בצורת תמיכה ממשלתית לבין קבלת תרומות פרטיות הינו חיובי ומובהק רק עבור סך תרומות גבוה באופן יחסי. מאחר ומדובר בתרומות בסכום גבוה הסיכון הכרוך בהן הינו גבוה יותר, ויש צורך משמעותי יותר לוודא שהתנהלות גופים אלה הינה תקינה. תוצאה זו מחזקת את ההסבר שעולה בספרות בדבר הורדת הסיכון הכרוך בתרומה ובכך שהתמיכות הממשלתיות עתירות הרגולציה מעידות על כך שמדובר בגופים שמתנהלים בצורה תקינה שיש עליהם פיקוח ובקרה מצד הממשלה. כמו כן, הקשר השלילי בין יחס התרומות הפרטיות ממחזור ההכנסות לקבלת תמיכות ממשלתיות מעיד על כך שכאשר התרומות הינן גבוהות באופן יחסי למחזור ההכנסות אצל העמותות, הדבר לא יגרום להן לקבל תמיכה ממשלתית, ובעצם הגופים לא יידרשו להתאמץ ולנסות ולקבל תמיכה ממשלתית.

תוצאות בחינת הגורם השני לניבוי הסיכוי של עמותה לקבל תמיכה ממשלתית שהוא מאפייני העמותות אשר מעידים על יכולתן לעמוד בדרישות רגולטוריות ובירוקרטיות גבוהות הולידו שלושה משתנים מובהקים. ראשית, הקשר בין קבלת תמיכה ממשלתית בעבר לבין קבלת תמיכה ממשלתית בהווה יצא מובהק וגבוה במיוחד. תוצאה זו מאששת את המחקרים הקודמים שעסקו בנושא זה ומעידה על הקושי של גופים חדשים להתמודד עם הבירוקרטיה והרגולציה שמטילה הממשלה בקבלת התמיכות הממשלתיות.

שנית, הקשר בין יחס המתנדבים לעובדים הינו מובהק ושלילי. תוצאה זו מעידה שסיכוייהם של גופים אשר נסמכים על מתנדבים ולא רק על עובדים, יצליחו להתמודד עם הדרישות של קבלת תמיכה. ניתן להסביר תוצאה זו בכך שבניגוד להשערה, גופים אלה הינם גופים בעלי מנגנונים לניהול מתנדבים, אשר עשויים להצליח לקיים את פעילות נרחבת יותר וכך, עשויים להצליח לנהל את הקשר עם משרדי הממשלה.

שלישית, הקשר בין מחזור ההכנסות הכספי של הגופים לבין קבלת תמיכה ממשלתית יצא מובהק, חיובי ונמוך מאוד. כאשר ככל שמחזור ההכנסות של עמותה גדל כך סיכוייה לקבלת תמיכה ממשלתית גבוהים יותר, אך במעט. בהתאם להשערה, גופים בעלי מחזור הכנסות גבוה הינם גופים שיכולים להתמודד עם הרגולציה הממשלתית על מנת לקבל את התמיכה.

יתר המשתנים שנועדו לאפיין את העמותות שיכולות לעמוד בדרישות הרגולציה והבירוקרטיה שנבדקו הינם לא מובהקים. משמעות הדבר היא שהעמותות שמקבלות תמיכה ממשלתית הינן

מגוונות במיקום פעילותן, שנת הקמתן, סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה, כך שלא ניתן לאפיין אותן במאפיינים זהים אלה. כמו כן, היעדר הקשר בין עמותות שמספקות שירותים לממשלה ועמותות שמקבלות תמיכה ממשלתית מעיד על כך שמדובר בשני סוגים שונים של התמודדות עם רגולציה ממשלתית, האחת בדרך של חוזה והשנייה בדרך של תמיכה, אשר אין בהן כדי להעיד על יכולת העמותה לעמוד בדרישות האחרות. כמו כן, ניתן להסביר זאת בכך שהתחומים שבהם הממשלה יוצאת למכרז לקבלת שירותים הינם שונים בהכרח מהתחומים שבהם הממשלה יוצאת במבחן תמיכה, שכן הממשלה צריכה לבחור את דרך ההוצאה הממשלתית שלה בכל תחום בהתאם לאופיו, בהתאם להנחיית היועץ המשפטי לממשלה. משרדי הממשלה מיישמים הוראה זו באופן שמרני ולא מתירים לתמוך או לרכוש בעמותה באותו תחום פעילות. לכן, בהכרח לא יתקיים קשר.

תוצאות אלה מעידות על כך שהניסיון לאפיין את העמותות אשר מצליחות לעמוד בדרישות הרגולציה הכרוכות בקבלת תמיכות ממשלתיות צלח באופן חלקי, כאשר התוצאות מעידות על כך העמותות שמקבלות תמיכה ממשלתית הינן מגוונות במרבית המאפיינים שנבדקו. מהתוצאות עולה באופן מובהק כי העמותות שהצליחו להיכנס ולהיות חלק מקבוצת העמותות שיקבלו תמיכה ממשלתית, סביר שיישארו בו, כך שמעט עמותות חדשות נכנסות לקבוצה זו מידי שנה. משמעות הדבר מעידה על קיומן של רגולציה ובירוקרטיה גבוהות הכרוכות בקבלת תמיכה ממשלתית, המונעת משחקנים חדשים להיכנס לזירה זו.

מתוצאות הרצת הרגרסיה במודל הראשון עולה כי המשתנה קבלת תמיכות בשנה קודמת הינו המשתנה בעל ההשפעה החזקה ביותר עם מובהקות של 0.000. לאור זאת, נבדקה הקורלציה בין המשתנים, והתוצאה היא שערך הקורלציה עומד על 0.888. משמעות הדבר היא שישנה קורלציה חזקה מאוד בין המשתנה המוסבר לאחד מהמשתנים המסבירים. כאשר אחד המשתנים במודל הינו בעל קורלציה גבוהה עם המשתנה המסביר (או עם משתני מסבירים אחרים) זהו מצב של מולטיקוליניאריות. מולטיקוליניאריות מובילה לכך שהמודל יניב ערך גבוה של Adjusted R² כמו במקרה זה. זאת לאור כך שהמשתנה קבלת תמיכות ממשלתיות בשנה קודמת מסביר "טוב מידי" את המשתנה המוסבר. על מנת להבין איזה משתנים נוספים מסבירים את המשתנה המוסבר יש להריץ רגרסיה נוספת ללא המשתנה שגרם למולטיקוליניאריות.

בנוסף, יצוין כי התוצאות שבלוח 9 שבנספח המציג את תוצאות האמידה של הרגרסיות באמצעות רגרסיית OLS מאששות את התוצאות שהתקבלו באמצעות הרצת רגרסיה מסוג LOGIT.

לוח 7: אמידת הסיכויים לקבלת תמיכה ממשלתית ברגרסיות Logit
 המשתנה המוסבר: העמותה קיבלה תמיכה בשנת 2018

(7)	(6)	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)	המשתנים המסבירים
6.337*** Exp(B): 564.909	6.349*** Exp(B): 571.852	6.331*** Exp(B): 561.628	6.261*** Exp(B): 523.719	6.246*** Exp(B): 515.764	6.247*** Exp(B): 516.600	6.332*** Exp(B): 562.221	קבלת תמיכות ממשלתיות בשנה קודמת
-0.895*** Exp(B): 0.409	-0.891*** Exp(B): 0.410	-0.860*** Exp(B): 0.423	-0.553** Exp(B): 0.575	-0.534** Exp(B): 0.586	-0.218 Exp(B): 0.804		מעל לחציון יחס מתנדבים לעובדים
0.000** Exp(B): 1.000	0.000** Exp(B): 1.000	0.000** Exp(B): 1.000	0.000** Exp(B): 1.000	0.000** Exp(B): 1.000	0.000 Exp(B): 1.000		מחזור כספי
0.804** Exp(B): 2.235	0.808** Exp(B): 2.242	0.786** Exp(B): 2.194	0.670** Exp(B): 1.954	0.746** Exp(B): 2.109			מעל לממוצע סך התרומות הפרטיות
-0.621* Exp(B): 0.537	-0.634** Exp(B): 0.531	-0.666** Exp(B): 0.514	-0.627** Exp(B): 0.534	-0.682*** Exp(B): 0.506			מעל לחציון יחס התרומות הפרטיות למחזור ההכנסות
0.401 Exp(B): 1.494	0.401 Exp(B): 1.494	0.373 Exp(B): 1.452	0.520 Exp(B): 1.682				עמותות המספקות שירותים לממשלה
0.256 Exp(B): 1.292	0.248 Exp(B): 1.282	0.255 Exp(B): 1.291					מעל לחציון סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה ביחס למחזור ההכנסות
0.221 Exp(B): 1.247	0.230 Exp(B): 1.259	0.227 Exp(B): 1.255					מעל לחציון סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה
-0.312 Exp(B): 0.732	-0.317 Exp(B): 0.728						עמותות הפועלות רק במרכז
-0.336 Exp(B): 0.714	-0.347 Exp(B): 0.707						עמותות הפועלת בכל הארץ
0.110 Exp(B): 1.116							עמותות שהוקמו לפני 2008
-2.473*** Exp(B): 0.084	-2.381*** Exp(B): 0.092	-2.637*** Exp(B): 0.072	-2.725*** Exp(B): 0.066	-2.652*** Exp(B): 0.070	-3.368*** Exp(B): 0.034	-3.526*** Exp(B): 0.029	קבוע
1,388	1,388	1,388	1,850	1,850	5,550	13,686	מספר התצפיות
0.845	0.845	0.845	0.843	0.842	0.811	0.795	Adjusted R ²

הרגרסיות נאמדו בשיטת LOGIT כאשר בכל עמודה התווספו משתנים.
 * מסמן מובהקות בדרגה של 10%, ** מסמן מובהקות בדרגה של 5%, *** מסמן מובהקות בדרגה של 1%.
 בלוח מוצג ערך המקדם הנאמד ומתחתיו ערך ה- exp(B) של המקדם.

התוצאות המופיעות בלוח 8 שלהלן, מציגות את תוצאות הרגרסיות ללא המשתנה שיצר מולטיקלוניארי, משתנה קבלת תמיכות ממשלתיות בשנה קודמת. מהתוצאות עולה כי, ראשית, ערך ה- Adjusted R² הינו נמוך מערכו במודל הכולל את כלל המשתנים מה שבמקרה זה מעיד על כך שהיה מצב של מולטיקלוניאריות במודל הקודם. כמו כן, גם במקרה זה ככל שנוספו משתנים מסבירים ערך ה- Adjusted R² גדל, משמעות הדבר היא שאחוז השונות של המשתנה המוסבר שמוסברת על ידי המשתנים המסבירים עלתה ככל שנוספו המשתנים.

מתוצאות הרגרסיות שאינן כוללות את המשתנה של קבלת תמיכות בעבר המופיעות בלוח 8 שלהלן התגלו עוד מספר משתנים מובהקים בבחינת הגורם השני לניבוי הסיכוי של עמותה לקבל תמיכה ממשלתית שהוא מאפייני העמותות אשר מעידים על יכולתן לעמוד בדרישות רגולטוריות ובירוקרטיות גבוהות.

ראשית, הקשר בין קבלת תמיכות ממשלתיות ליחס סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה ממחזור ההכנסות הינו מובהק ושלילי בעוד שהקשר בין קבלת תמיכות ממשלתיות לסך השכר של חמשת מקבלי השכר הינו מובהק וחיובי. כאשר סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה נמדד ביחס למחזור ההכנסות, הקשר הינו שליילי, משמעות הדבר היא שגופים אשר ההשקעה שלהם בשכר של בעלי התפקידים הינה גבוהה באופן יחסי למחזור ההכנסות ובאופן יחסי ליתר העמותות, סיכוייהם לקבלת תמיכה ממשלתית נמוכים יותר. ניתן להסביר תוצאה זו בכך שהדרישות הרגולטוריות הכרוכות בקבלת תמיכות ממשלתיות כוללות מגבלה של הוצאות ההנהלה והכלליות ביחס למחזור. מאחר והשכר של חלק ממקבלי השכר הגבוה נכלל בהוצאות ההנהלה והכלליות הסבירות שגופים אשר סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה שלהם ביחס למחזור גבוה באופן יחסי ליתר העמותות יקבלו תמיכה ממשלתית יורדת. לעומת זאת, הקשר בין גופים אשר סך השכר שלהם גבוה באופן אבסולוטי ביחס ליתר הגופים לבין קבלת תמיכות ממשלתיות הינו חיובי. תוצאה זו מאששת את ההשערה שגופים אשר מקבלים תמיכה ממשלתית הינם גופים שיכולים להשקיע יותר בשכר של בעלי התפקידים, וזה מעיד על יכולתם לעמוד בדרישות הגבוהות של הרגולציה הכרוכה בקבלת תמיכה ממשלתית. יצוין כי תוצאה זו סבירה מאחר ומגבלת השכר הקבועה בנוהל שר אוצר גבוהה בהרבה מסך השכר החציוני.

שנית, הקשר בין קבלת תמיכות ממשלתיות לוותיקות העמותות נמצא מובהק מאוד, חיובי וגבוה יחסית. תוצאה זו מחזקת את ההשערה כי גופים וותיקים שהינם מבוססים יותר, ומצליחים

להחזיק שנים רבות יותר סביר שיצליחו להתמודד עם הרגולציה והבירוקרטיה הכרוכות בקבלת תמיכות ממשלתיות. יתר המשתנים במודל זה יצאו לא מובהקים.

מטרת הרצת הרגרסיה באופן זה הייתה לחשוף משתנים מסבירים נוספים למשתנה קבלת תמיכות ממשלתיות ולכן, על אף ששניים מהמשתנים יצאו לא מובהקים במודל זה לעומת המודל הראשון שבו הם יצאו מובהקים, אין בכך כדי להעיד על כך שאין ביניהם קשר למשתנה המוסבר. יצוין כי בדומה למודל הראשון, המשתנים המעידים על מיקום הפעילות ועל היות העמותה ספק שירותים יצאו לא מובהקים.

תוצאות אלה מאששות את הגורם השני שבחן את מאפייני העמותות המעידים על יכולתן להתמודד עם רגולציה ובירוקרטיה. מהתוצאות עולה באופן מובהק כי עמותות ותיקות ומבוססות, ועמותות אשר חלק גבוה מהכנסותיהן באופן יחסי ליתר העמותות מושקע בשכר סביר שיצליחו לקבל תמיכה ממשלתית. תוצאות אלה מעידות על כך שהניסיון לאפיין את העמותות אשר מצליחות לעמוד בדרישות הרגולציה הכרוכות בקבלת תמיכות ממשלתיות צלח, כאשר התוצאות מעידות על כך העמותות שמקבלות תמיכה ממשלתית אינן מגוונות במאפייניהן, והן בעלות מאפיינים המעידים על יכולתן להתמודד עם רגולציה ובירוקרטיה.

לוח 8 : אמידת הסיכויים לקבלת תמיכה ממשלתית ברגרסיות Logit
 המשתנה המוסבר : העמותה קיבלה תמיכה בשנת 2018

(8)	(7)	(6)	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)	המשתנים המסבירים
								קיבלה תמיכה ממשלתית בשנה קודמת
-0.746*** Exp(B): 0.474	-0.741*** Exp(B): 0.477	-0.746*** Exp(B): 0.474	-0.709*** Exp(B): 0.492	-0.743*** Exp(B): 0.476	-0.763*** Exp(B): 0.466	-0.742*** Exp(B): 0.476	-0.884*** Exp(B): 0.413	מעל לחציון יחס התרומות הפרטיות למחזור ההכנסות
-0.451*** Exp(B): 0.637	-0.448*** Exp(B): 0.639	-0.450*** Exp(B): 0.637	-0.467*** Exp(B): 0.627	-0.380*** Exp(B): 0.684	-0.397*** Exp(B): 0.672	-0.348*** Exp(B): 0.706	-0.422*** Exp(B): 0.656	מעל לחציון סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה ביחס למחזור ההכנסות
0.983*** Exp(B): 2.673	0.977*** Exp(B): 2.656	0.978*** Exp(B): 2.660	0.981*** Exp(B): 2.667	0.993*** Exp(B): 2.700	1.025*** Exp(B): 2.788	1.012*** Exp(B): 2.752		עמותות שהוקמו לפני 2008
0.000** Exp(B): 1.000	0.000** Exp(B): 1.000	0.000** Exp(B): 1.000	0.000** Exp(B): 1.000	0.000* Exp(B): 1.000	0.000* Exp(B): 1.000			מחזור כספי
0.253* Exp(B): 1.288	0.260* Exp(B): 1.297	0.276** Exp(B): 1.318	0.294** Exp(B): 1.342	0.180** Exp(B): 1.198				מעל לחציון סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה
-0.010 Exp(B): 0.990	-0.017 Exp(B): 0.983	-0.020 Exp(B): 0.981	-0.020 Exp(B): 0.980					מעל לחציון יחס מתנדבים לעובדים
0.094 Exp(B): 1.099	0.090 Exp(B): 1.095	0.093 Exp(B): 1.097						מעל לממוצע סך התרומות הפרטיות
0.091 Exp(B): 1.095	0.096 Exp(B): 1.101							עמותות המספקות שירותים לממשלה
-0.022 Exp(B): 0.978								עמותות הפועלות רק במרכז
0.097 Exp(B): 1.102								עמותות הפועלות בכל הארץ
-1.002*** Exp(B): 0.367	-0.998*** Exp(B): 0.369	-0.998*** Exp(B): 0.369	-0.997*** Exp(B): 0.369	-0.951*** Exp(B): 0.387	-0.856*** Exp(B): 0.425	-0.908*** Exp(B): 0.403	0.036 Exp(B): 1.037	קבוע
1,388	1,388	1,388	1,388	1,462	1,462	1,462	1,462	מספר התצפיות
0.124	0.123	0.123	0.123	0.116	0.114	0.111	0.079	Adjusted R ²

הרגרסיות נאמדו בשיטת LOGIT כאשר בכל עמודה התווספו משתנים.
 * מסמן מובהקות בדרגה של 10%, ** מסמן מובהקות בדרגה של 5%, *** מסמן מובהקות בדרגה של 1%. בלוח מוצג ערך המקדם הנאמד ומתחתיו ערך ה- exp(B) של המקדם.

סיכום

מחקר זה בדק את הגורמים המשפיעים על סיכוייה של עמותה למצות את אפשרותה לקבל תמיכות ממשלתיות באמצעות בחינת הגורמים המתוארים בספרות העוסקת כמשפיעים על מיצוי זכויות סוציאליות של פרטים בהתאמות לזירה הארגונית של קבלת התמיכות הממשלתיות. בהתאם לכך, הגורמים שנבחנו לנבא את סיכוייה של עמותה לקבל תמיכה ממשלתית הם: הקשר בין קבלת תמיכה ממשלתית לבין קבלת תרומות פרטיות והיכולת לעמוד ברגולציה והבירוקרטיה הכרוכות בקבלת תמיכות ממשלתיות.

מחקר זה מספק תרומה לשדה המחקרי העוסק במגזר השלישי ומהווה נקודת מבט חדשנית במספר אספקטים. ראשית, נקודת המבט הקושרת בין עולם התוכן של מיצוי זכויות של פרטים לבין מיצוי זכויות של ארגונים, בהקשר של המגזר השלישי וקבלת תמיכות ממשלתיות הינה חדשנית וטרם נבחנה עד כה בספרות. שנית, שקיפות הנתונים הקיימת היום בעולם המגזר השלישי בישראל, באמצעות אתר גיידיסטאר שהוקם בשנים האחרונות אפשרה לבחון גורמים אלו באופן מקיף, ובכך, מחקר זה מהווה חזית חדשנית ופתח למחקרי המשך רבים בנושא. כאמור, בימים אלה המגזר השלישי בישראל מהווה רכיב מרכזי במשק הישראלי המהווה 5.8% מהתוצר בכלל המשק, וישנה חשיבות לחקור ולעסוק בו. כמו כן, נושא קבלת התמיכות הממשלתיות נחקר בפעם האחרונה והיחידה בישראל בשנת 2005, כך שעצם העיסוק בנושא זה מהווה חדשנות. לאור כל זאת, מחקר זה מהווה תרומה לשדה המחקרי של עולם המגזר השלישי בישראל.

ממצאי המחקר בדבר הקשר בין קבלת תמיכה ממשלתית לבין קבלת תרומות פרטיות העלו קשר חיובי עבור סך תרומות פרטיות גבוה מהממוצע וקשר שלילי כאשר נבחן יחס התרומות הפרטיות ממחזור ההכנסות וקבלת תמיכות ממשלתיות. המסקנה המרכזית מבחינת גורם זה נוגעת לאישוש הטענה מהספרות בדבר הסיגנל החיובי שנוצר עבור גופים המקבלים מימון ממשלתי בצורת תמיכות ממשלתיות, אשר נדרש כאשר מועברת תרומה בסכום גבוה הכרוכה בסיכון גבוה יותר מצד התורמים.

ממצאי המחקר בדבר היכולת של הגופים לעמוד ברגולציה ובירוקרטיה ממשלתית העלו את המשתנה המנבא ביותר לקבלת תמיכה ממשלתית שהוא קבלת תמיכה ממשלתית בשנה קודמת. כמו כן, עלו מספר משתנים המעידים על כך שהעמותות המקבלות תמיכה ממשלתית הינן בעלות מאפיינים אשר מאפשרים להן להתמודד עם הרגולציה והבירוקרטיה הממשלתיות: ותיקות, מחזור כספי, סך שכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה, ויחס מתנדבים עובדים. תוצאות המודלים הביאו

לכך שמרבית המשתנים שנבחנו על מנת לאפיין את הגופים שיכולים לעמוד בדרישות הגבוהות של הרגולציה הכרוכה בקבלת תמיכות ממשלתיות תאמו את השערות המחקר ומעידים על כך שעמותות בעלות מאפיינים שמאפשרים להן להתמודד עם דרישות רגולטוריות ובירוקרטיות גבוהות הן אלו שיקבלו תמיכה ממשלתית. המסקנה המרכזית הנוגעת לגורם זה היא שהרגולציה והבירוקרטיה הגבוהות הכרוכות בקבלת תמיכות ממשלתיות מקשה על שחקנים חדשים להיכנס ולקבל תמיכה ממשלתית, וכן יוצרת מצב שבו עמותות בעלות מאפיינים המעידים על יכולתן להתמודד עם דרישות הרגולציה והבירוקרטיה הן אלו שיקבלו תמיכה ממשלתית. הרגולציה והבירוקרטיה בעצם מהוות חסם לגופים חדשים להיכנס, וכן לגופים אשר להם מאפיינים שמקשים עליהם להתמודד עם דרישות רגולטוריות ובירוקרטיות גבוהות.

מסקנות המחקר מובילות למספר מסקנות בתחום המדיניות הציבורית בעולם התמיכות הממשלתיות. ראשית, עצם בחירת נקודת המבט של מיצוי זכויות של פרטים מעלה שאלה בדבר נקודת המבט הנדרשת מצד הרגולטורים בעולם התמיכות הממשלתיות להתבונן על עולם זה כמקום שיש לדאוג לניצול גבוה יותר של היכולת לקבל תמיכה ממשלתית ומיצוי גבוה יותר מצד גופים לקבלת התמיכות הממשלתיות. הנחיית היועץ המשפטי לממשלה בעניין תמיכות ממשלתיות מעלה על נס את חשיבות כניסתם של גופים חדשים ופתיחת השורות בעולם התמיכות, דבר שמצדיק התבוננות מנקודת המבט הזו על עולם התמיכות.

שנית, המסקנה הנוגעת לחסימת הכניסה של גופים חדשים וכן את החסימה שיש לגופים אשר מתקשים להתמודד עם דרישות רגולטוריות ובירוקרטיות גבוהות מעלה את הצורך להנגיש את עולם התמיכות הממשלתיות למגזר השלישי בישראל ולהנגיש את הרגולציה והבירוקרטיה הכרוכות בכך לכלל הגופים מכל המאפיינים במגזר השלישי בישראל. יש לפעול על מנת לגרום לגופים להבין שבבואם לבחון את העלות מול התועלת שבקבלת התמיכות הממשלתיות, התועלת גבוהה מהעלות הבירוקרטית והרגולטורית הכרוכה בכך. לחלופין, יש לפעול בכדי להקטין את העלות הרגולטורית והבירוקרטית הקיימת בקבלת תמיכות ממשלתיות, ולאפשר לגופים שלהם עלות זו היא גבוהה להיכנס ולקבל תמיכות ממשלתיות.

שלישית, מסקנה נוספת נוגעת לעובדה שקבלת תמיכות ממשלתיות מהווה סיגנל חיובי עבור תורמים, כך שיש לדאוג ולהנגיש את רשימת הגופים שנתמכים על ידי הממשלה בכדי לסייע להם ולהפגין את הסיגנל החיובי שיש בכל עבור ציבור התורמים.

מחקר זה מהווה סנונית ראשונה ביכולת לקיים מחקרים כמותיים בעולם המגזר השלישי בישראל עם גדילתו המשמעותית של המידע והשקיפות הקיימת בעולם זה. באמצעות מאגרי המידע שנוצרים ועתידיים להתרחב בעתיד הקרוב ניתן לבצע עוד שורה של מחקרים בעולם המגזר השלישי בישראל. מאחר ומאגרי המידע הקיימים עתידי להשתכלל בעתיד הקרוב, כאשר הגופים יידרשו בהגשת מקוונת של כלל נתוני הדוח המילולי לרשם העמותות, פוטנציאל המחקר בתחום זה מתרחב אף יותר וניתן יהיה לבחון את מאפייני העמותות בצורה שלמה יותר. באמצעות מאגרי המידע והנגשת אתר גיידסטאר לציבור, מהימנות הנתונים תגדל עם השנים והנתונים יהיו רחבים ושלמים יותר. כמו כן, מחקר זה מהווה דוגמא לאפשרות הקשירה בין עולמות מחקר שונים, שיכולים לסייע בחקר המגזר השלישי ומאפייניו הייחודיים.

- Andreoni, J., & Payne, A. A. (2003). Do government grants to private charities crowd out giving or fund-raising?. *American Economic Review*, 93(3), 792-812.
- Ben-Ner, A. (2002). "The Shifting Boundaries of the Mixed Economy and the Future of the Nonprofit Sector". *Annals of Public & Cooperative Economics*. 73(1): 5-40.
- Bloodgood, E. A., Tremblay-Boire, J., & Prakash, A. (2014). National styles of NGO regulation. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 43(4), 716-736.
- Bullain, N., & Toftisova, R. (2004). A comparative analysis of european policies and practices of NGO-government cooperation. *Int'l J. Not-for-Profit L.*, 7, 64.
- Lu, J. (2015). Which nonprofit gets more government funding? Nonprofits' organizational attributes and their receipts of government funding. *Nonprofit Management and Leadership*, 25(3), 297-312.
- Luksetich, W. (2008). Government funding and nonprofit organizations. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 37(3), 434-442.
- Dahan, M., & Nisan, U. (2010). The effect of benefits level on take-up rates: evidence from a natural experiment. *International Tax and Public Finance*, 17(2), 151-173.
- Hernanz, V., Malherbet, F., & Pellizzari, M. (2004). Take-Up of welfare benefits in OECD countries.
- Herzer, D., & Nunnenkamp, P. (2013). Private donations, government grants, commercial activities, and fundraising: Cointegration and causality for NGOs in international development cooperation. *World Development*, 46, 234-251.

Salamon, L. M., Sokolowski, S. W., & List, R. (2004). Global civil society (Vol. 2).

Bloomfield, CT: Kumarian.

אתר "אגף החשב הכללי". הוחזר בתאריך 3.8.19 מתוך :

<https://mof.gov.il/AG/BudgetExecution/Documents/tmichot.pdf>

אתר "גידסטאר". הוחזר בתאריך 30.7.19 מתוך : <https://www.guidestar.org.il/page/report>

אתר "הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה". הוחזר בתאריך 30.7.19 מתוך :

https://www.cbs.gov.il/he/mediarelease/DocLib/2018/259/08_18_259b.pdf

אתר "הנחיות היועץ המשפטי לממשלה". הוחזר בתאריך 30.7.19 מתוך :

<http://www.justice.gov.il/Units/Tmihot/Documents/%D7%94%D7%A0%D7%97%D7%99%D7%95%D7%AA%20%D7%94%D7%99%D7%95%D7%A2%D7%A5.pdf>

אתר "התמיכות הממשלתי". הוחזר בתאריך 20.7.19 מתוך :

<http://www.tmichot.gov.il/IlgTmihotSite/index.html?x-ua-compatible=Edge>

אתר "רשות התאגידים". הוחזר בתאריך 30.7.19 מתוך : <https://data.gov.il/dataset/moj->

[amutot/resource/be5b7935-3922-45d4-9638-08871b17ec95](https://data.gov.il/dataset/moj-amutot/resource/be5b7935-3922-45d4-9638-08871b17ec95)

גדרון, ב', בר, מ', וכך, ח' (2003). המגזר השלישי בישראל: בין מדינת רווחה לחברה אזורית. תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד, סדרת 'קו אדום'

גדרון, ב. וכך, חגי. (2002). דפוסי מימון ממשלתי והיקפו כמשקפי מדיניות כלפי המגזר השלישי בישראל. *מדינה וחברה*, (1)2, 43-66.

זיכלינסקי, א. (2010). השפעת תהליכי ההפרטה החלקית והמסחור על תכונות ארוני המגזר השלישי בישראל. *ביטחון סוציאלי*, 82, 79-111.

חזן, אסנת. (2009). הקשר בין מימון ממשלתי למימון פרטי של מימון המגזר השלישי. *סדרת מאמרים חוברת 8*, 5-38.

לוסקי, י. (2005). תמיכות ממשלתיות בעמותות ומלכ"רים: מודל אקונומטרי. הרבעון לכלכלה 51(4), 557-583.

ניסן, ל. המכון הישראלי לדמוקרטיה. פורום קיסריה להתוויית מדיניות כלכלית לאומית. (2010). חברה אזרחית ומגזר שלישי בישראל.

ניסן, ל. (2006). חומר רקע לעבודת הוועדה הציבורית לבחינה מחדש של סיוע המדינה למוסדות ציבור <http://www.zavit3.co.il/ARIDOR-REPORT-MAY2006.pdf>

ניסן, ל. (2010). רגולציה – המגזר השלישי. תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד.

ניסן, ל. (2005). רגולציה ופיקוח על ארגוני מגזר שלישי. ביטחון סוציאלי, 70, 159-187.

נספחים

לוח 9: אמידת הסיכויים לקבלת תמיכה ממשלתית (רגרסיות OLS) המשתנה המוסבר: העמותה קיבלה תמיכה בשנת 2018

(7)	(6)	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)	המשתנים המסבירים
0.908*** (74.26)	0.908*** (75.17)	0.908*** (75.21)	0.909*** (88.08)	0.909*** (88.15)	0.910*** (88.15)	0.914*** (226.88)	קיבלה תמיכה בשנת 2017
-0.038*** (-2.96)	-0.038*** (-2.96)	-0.037*** (-2.89)	-0.021** (-2.14)	-0.021** (-2.08)	-0.008 (-2.08)		מעל לחציון יחס מתנדבים לעובדים
-0.000** (-2.13)	-0.000** (-2.13)	-0.000** (-2.17)	-0.000** (-2.33)	-0.000** (-2.01)	0.000 0.815		מחזור כספי
0.037** (2.10)	0.037** (2.10)	0.036** (2.08)	0.028 (1.98)	0.030** (2.18)			מעל לממוצע סך התרומות הפרטיות
-0.027* (-1.94)	-0.027** (-2.00)	-0.029** (-2.10)	-0.026** (-2.42)	-0.028*** (-2.64)			מעל לחציון יחס התרומות הפרטיות למחזור ההכנסות
0.018 (1.12)	0.018 (1.13)	0.017 (1.06)	0.022 (1.55)				עמותות המספקות שירותים לממשלה
0.011 (0.86)	0.011 (0.84)	0.011 (0.87)					מעל לחציון סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה ביחס למחזור ההכנסות
0.009 (0.691)	0.010 (0.72)	0.009 (0.71)					מעל לחציון סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה
-0.012 (-0.82)	-0.012 (-0.83)						עמותות הפועלות רק במרכז
-0.014 (-0.75)	-0.015 (-0.77)						עמותות הפועלות בכל הארץ
0.003 (0.21)							עמותות שהוקמו לפני 2008
0.076*** (3.23)	0.079*** (3.98)	0.069*** (2.74)	0.061*** (5.83)	0.064*** (6.17)	0.034*** (8.23)	0.029*** (16.86)	קבוע
1,388	1,388	1,388	1,850	1,850	5,550	13,686	מספר התצפיות
0.816	0.817	0.817	0.820	0.820	0.800	0.79	Adjusted R ²

הרגרסיות נאמדו בשיטת OLS כאשר בכל עמודה התווספו משתנים.
* מסמן מובהקות בדרגה של 10%, ** מסמן מובהקות בדרגה של 5%, *** מסמן מובהקות בדרגה של 1%.
בלוח מוצג ערך המקדם הנאמד ומתחתיו ערך ה-t של המקדם.

לוח 10: אמידת הסיכויים לקבל תמיכה (רגרסיות OLS)
 המשתנה המוסבר: העמותה קיבלה תמיכה בשנת 2018

(8)	(7)	(6)	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)	המשתנים המסבירים
								קיבלה תמיכה בשנת 2017
-0.159*** (-5.17)	-0.158*** (-5.15)	-0.159*** (-5.20)	-0.155*** (-5.76)	-0.164*** (-6.28)	-0.168*** (-6.49)	-0.164*** (-6.34)	-0.198*** (-7.78)	מעל לחציון יחס התרומות הפרטיות למחזור ההכנסות
-0.099*** (-3.56)	-0.098*** (-3.54)	-0.099*** (-3.56)	-0.101*** (-3.78)	-0.082*** (-3.17)	-0.086*** (-3.34)	-0.076*** (-3.00)	-0.094*** (-3.70)	מעל לחציון סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה ביחס למחזור ההכנסות
0.176*** (5.15)	0.175*** (5.14)	0.175*** (5.15)	0.176*** (5.17)	0.182*** (5.56)	0.190*** (5.84)	0.187*** (5.76)		עמותות שהוקמו לפני 2008
-0.000** (-2.39)	-0.000** (-2.34)	-0.000** (-2.26)	-0.000** (-2.27)	-0.000** (-2.11)	-0.000** (-1.88)			מחזור כספי
0.055* (1.85)	0.057* (1.92)	0.060* (2.07)	0.062** (2.26)	0.040** (1.50)				מעל לחציון סך השכר של חמשת מקבלי השכר הגבוה
-0.001 (-0.03)	-0.001 (-0.03)	-0.002 (-0.05)	-0.002 (-0.55)					מעל לחציון יחס מתנדבים לעובדים
0.011 (0.28)	0.010 (0.26)	0.011 (0.27)						מעל לממוצע סך התרומות הפרטיות
0.020 (0.57)	0.022 (0.60)							עמותות המספקות שירותים לממשלה
-0.005 (-0.14)								עמותות הפועלות רק במרכז
0.020 (0.47)								עמותות הפועלות בכל הארץ
0.313*** (5.98)	0.314*** (7.12)	0.315*** (7.17)	0.315*** (7.17)	0.322*** (8.35)	0.343*** (9.53)	0.331*** (9.33)	0.505*** (27.08)	קבוע
1,388	1,388	1,388	1,388	1,462	1,462	1,462	1,462	מספר התצפיות
0.082	0.083	0.083	0.084	0.080	0.079	0.077	0.057	Adjusted R ²

הרגרסיות נאמדו בשיטת OLS כאשר בכל עמודה התווספו משתנים.
 * מסמן מובהקות בדרגה של 10%, ** מסמן מובהקות בדרגה של 5%, *** מסמן מובהקות בדרגה של 1%. בלוח מוצג ערך המקדם הנאמד ומתחתיו ערך ה-t של המקדם.